

DIAGNOZA SŁUŻĄCA
DELIMITACJI OBSZARU
ZDEGRADOWANEGO I
OBSZARU REWITALIZACJI
NA TERENIE GMINY
NIEDRZWICA DUŻA

Spis treści

Wstęp	2
Metodologia prac nad diagnozą.....	3
Słownik pojęć związanych z rewitalizacją.....	4
Podstawowe informacje o gminie	5
Diagnoza stanu obecnego gminy	7
Analiza uwarunkowań społecznych	7
Demografia	7
Pomoc społeczna	13
Bezpieczeństwo	16
Edukacja.....	20
Aktywność społeczna	23
Bezrobocie.....	25
Analiza uwarunkowań gospodarczych.....	28
Przedsiębiorczość	28
Analiza uwarunkowań środowiskowych	30
Jakość środowiska.....	30
Analiza uwarunkowań przestrzenno-funkcjonalnych	34
Obsługa komunikacyjna	34
Kultura, turystyka i rekreacja	36
Jakość terenów publicznych.....	39
Analiza uwarunkowań technicznych	41
Obiekty budowlane	41
Infrastruktura sieciowa	44
Delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	49
Spis wykresów, tabel i map	59
Spis wykresów	59
Spis tabel.....	60
Spis map.....	60

Wstęp

Zgodnie z Ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2024 r. poz. 278), rewitalizacja to „proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie”.

Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmacnianie jego lokalnych potencjałów i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez interesariuszy tego procesu we współpracy z lokalną społecznością.

Gminny Program Rewitalizacji (dalej: GPR) stanowi podstawowe narzędzie prowadzenia procesów rewitalizacyjnych, będąc jednocześnie podstawową płaszczyzną do koordynowania różnorodnych działań ukierunkowanych na realizację wizji i osiągnięcie celów rewitalizowanego obszaru.

Podstawą dla opracowania GPR jest delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy. Obszar zdegradowany to obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz negatywnych zjawisk o co najmniej jednym innym charakterze, tj. gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym lub technicznym.

Za negatywne zjawiska społeczne, będące fundamentem do wyznaczenia obszarów problemowych uznaje się wysoki poziom bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2022 r. poz. 2240), niski poziom edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym.

Diagnoza obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji pozwoli na podjęcie kompleksowych działań służących przeciwdziałaniu negatywnym zjawiskom oraz ożywieniu terenów kryzysowych, a zatem poprawie jakości życia mieszkańców tych obszarów.

W związku z tym, że obszar zdegradowany obejmuje tereny najsilniej zdegradowane jeżeli chodzi o współwystępowanie problemów społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych, za obszar rewitalizacji uznano obszary miejscowości: Borkowizna, Czółna, Krebsówka, Niedzwica Duża, Sobieszczany, Sobieszczany Kolonia oraz Strzeszkowice Małe.

Metodologia prac nad diagnozą

Przedmiotowa diagnoza oraz delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji stanowią podstawę do opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Niedzwica Duża. Zakres diagnozy służącej delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji został określony w *Ustawie o rewitalizacji* (Dz. U. z 2024 r. poz. 278, art. 9, tj.). Ustawa jednoznacznie wskazuje jakie elementy należy poddać weryfikacji w celu wyznaczenia obszaru rewitalizacji. Zakres niniejszego opracowania obejmuje zagadnienia odnoszące się do pięciu obowiązkowych sfer:

- a) społecznej,
- b) gospodarczej,
- c) środowiskowej,
- d) technicznej,
- e) przestrzenno-funkcjonalnej.

W ramach ww. sfer wykonano szczegółową, wieloaspektową diagnozę obszaru Gminy Niedzwica Duża pod kątem występowania zjawisk kryzysowych.

Na potrzeby opracowania za podstawową jednostkę gminy uznano obszar miejscowości i sołectw. Sołectwa stanowią jednostkę pomocniczą gminy, a ich granice często pokrywają się z granicami miejscowości. W przypadku gminy Niedzwica Duża tylko dwie miejscowości podzielone są na dwa sołectwa – miejscowość Niedzwica Duża oraz miejscowość Strzeszkowice Duże. W związku z faktem, że większość dostępnych danych pozyskiwana jest w podziale na miejscowości, zdecydowano iż dane pozyskiwane dla sołectw będą w tych dwóch przypadkach uśrednianie. Analiza danych w jednostkach pomocniczych pozwala na uchwycenie problemów i procesów zachodzących w poszczególnych fragmentach gminy w sposób intuicyjny i funkcjonalny.

Obszar rewitalizacji ustalono, wybierając z obszarów zdegradowanych te obszary, w których występuje najgorsza sytuacja społeczna, na którą nawarstwia się największa liczba innych zdiagnozowanych problemów, przy czym, zgodnie z ustawą o rewitalizacji i zapisów dotyczących wymogu koncentracji przestrzennej, łączna powierzchnia wybranych sołectw nie przekracza 20% powierzchni gminy, a ich ludność nie stanowi więcej niż 30% liczby jej mieszkańców.

Słownik pojęć związanych z rewitalizacją

W celu właściwego i jednoznacznego rozumienia pojęć związanych z rewitalizacją, poniżej przedstawiono szereg przydatnych definicji:

Interesariusze rewitalizacji – są to w szczególności:

- 1) mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczystości nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, społeczne inicjatywy mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego;
- 2) mieszkańcy gminy inni niż wymienieni w pkt 1;
- 3) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
- 4) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
- 5) jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
- 6) organy władzy publicznej;
- 7) podmioty, inne niż wymienione w pkt 6, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

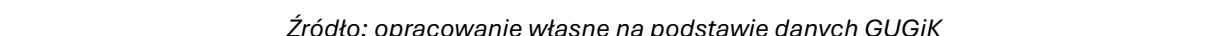
Rewitalizacja – stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

Stan kryzysowy – stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej.

Obszar zdegradowany – obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia stanu kryzysowego na każdym z podobszarów.

Obszar rewitalizacji – obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w pkt 3, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy.

Niedrzwica Duża graniczy z 7 innymi gminami: Konopnicą, Lublinem, Głuskiem, Strzyżewicami, Wilkołazem, Borzechowem, Beżycami. Zajmuje powierzchnię 106,8 km², stanowiąc 6,36% ogólnej powierzchni powiatu lubelskiego. Administracyjnie podzielona jest na 20 miejscowości i 22 sołectwa.

Tabela 1. Sołectwa i miejscowości gminy Niedzwica Duża

Liczba sołectw na terenie gminy	Liczba miejscowości na terenie gminy
Sołectwa	Miejscowości
Borkowizna	Borkowizna
Czółna	Czółna
Krebsówka	Krebsówka
Krężnica Jara	Krężnica Jara
Majdan Sobieszczański	Majdan Sobieszczański
Marianka	Marianka
Niedzwica Duża cz. I	Niedzwica Duża
Niedzwica Duża cz. II	Niedzwica Kościelna
Niedzwica Kościelna cz. I	Niedzwica Kościelna - Kolonia
Niedzwica Kościelna cz. II	Osmolice-Kolonia
Osmolice-Kolonia	Radawczyk
Radawczyk	Radawczyk- Kolonia Pierwsza
Radawczyk-Kolonia Pierwsza	Sobieszczany
Sobieszczany	Sobieszczany-Kolonia
Sobieszczany-Kolonia	Strzeszkowice Duże
Strzeszkowice Duże cz. I	Strzeszkowice Małe
Strzeszkowice Duże cz. II	Tomaszówka
Strzeszkowice Małe	Trojaczkowice
Tomaszówka	Warszawiaki
Trojaczkowice	Zatucze
Warszawiaki	
Zatucze	
Razem 22	Razem 20

Diagnoza stanu obecnego gminy

Analiza uwarunkowań społecznych

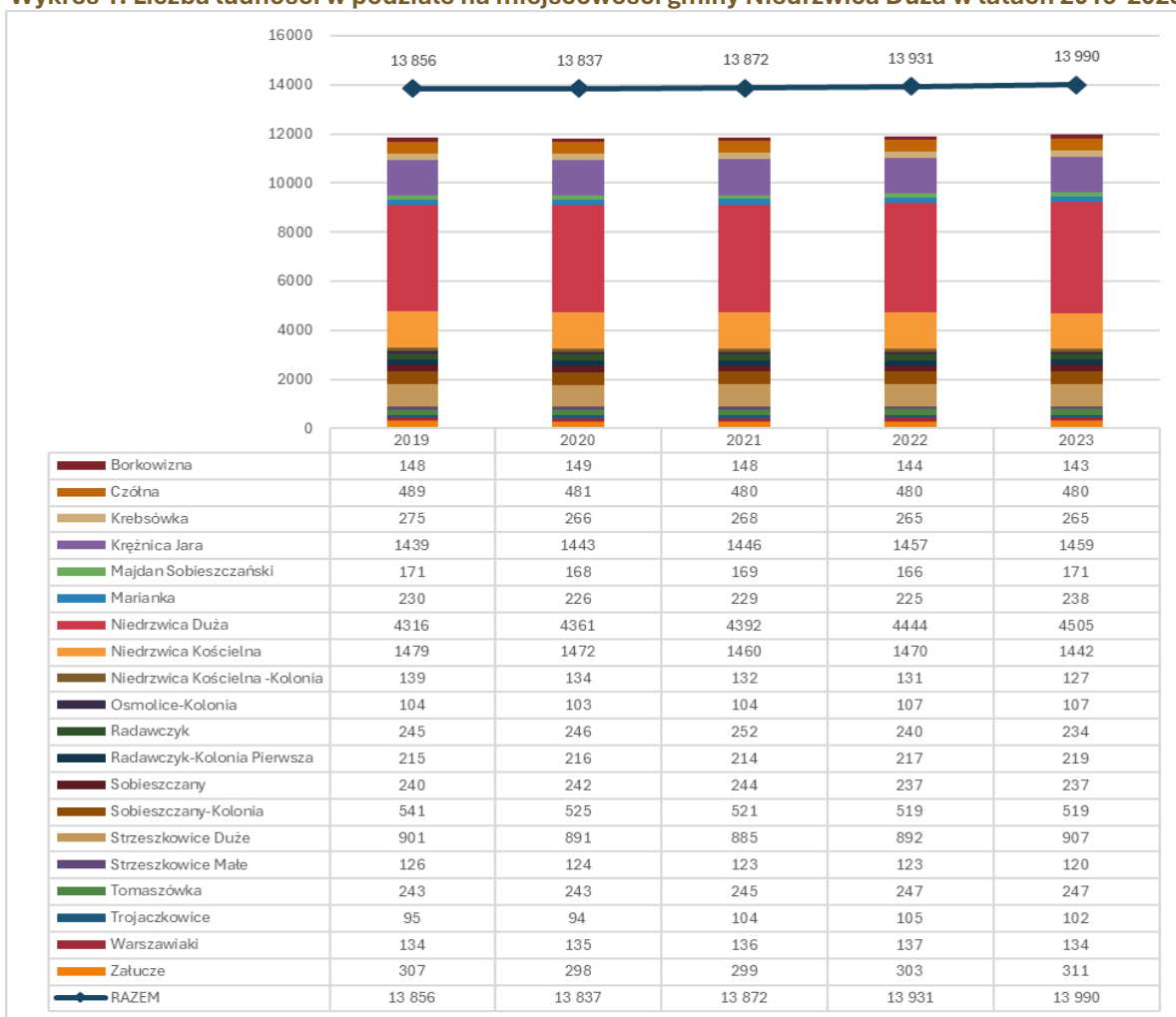
Demografia

Gminę Niedzwica Duża w 2023 r. zamieszkiwało 13 990 osób, przy czym miejscowość Niedzwica Duża zamieszkiwało 32,2% całej ludności gminy. Liczba mieszkańców gminy Niedzwica Duża wykazuje nieznaczną tendencję wzrostową (z wyjątkiem roku 2020, kiedy to nastąpił niewielki spadek liczby ludności, spowodowany najprawdopodobniej wybuchem pandemii COVID-19), oscylującą w granicach przyrostu od 30 do 60 osób/rok.

W celu prawidłowego wyznaczenia obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji, należy przeanalizować zmiany liczby ludności w podziale na miejscowości. Pomimo, że gmina Niedzwica Duża wykazuje niewielki wzrost liczby ludności, warto przeanalizować czy ten pozytywny trend nie jest zawyżony na skutek dominacji jednego z sołectw.

W latach 2019-2023 największy procentowy spadek liczby ludności odnotowano na terenie miejscowości Niedzwica Kościelna - Kolonia (spadek o 8,63%), natomiast pod względem liczby osób w miejscowości Niedzwica Kościelna (-37 osób).

Wykres 1. Liczba ludności w podziale na miejscowości gminy Niedzwica Duża w latach 2019-2023

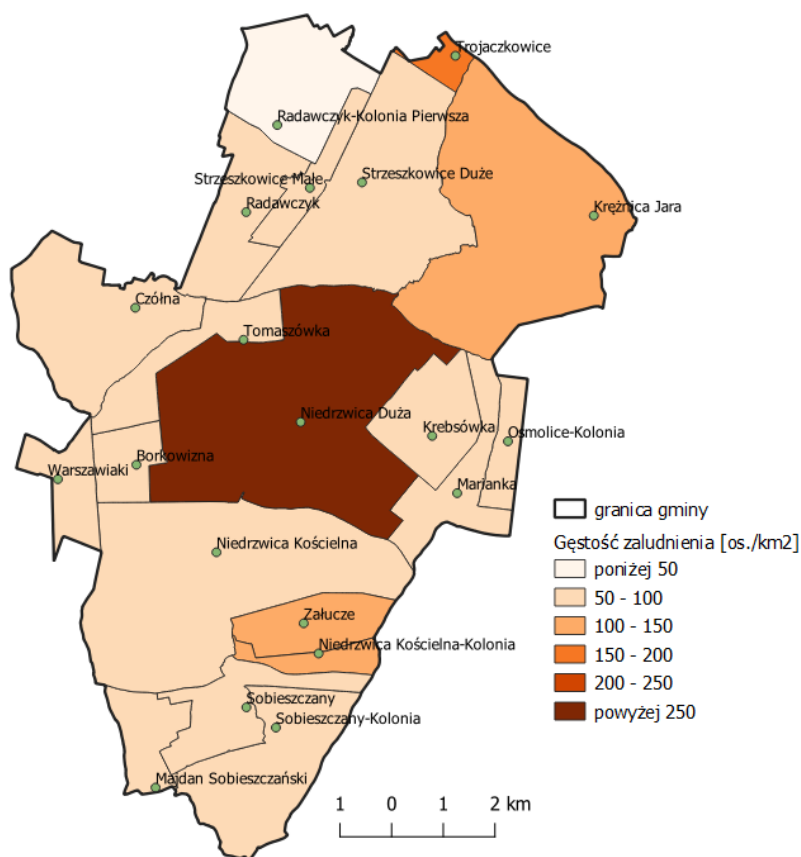

Źródło: opracowanie własne

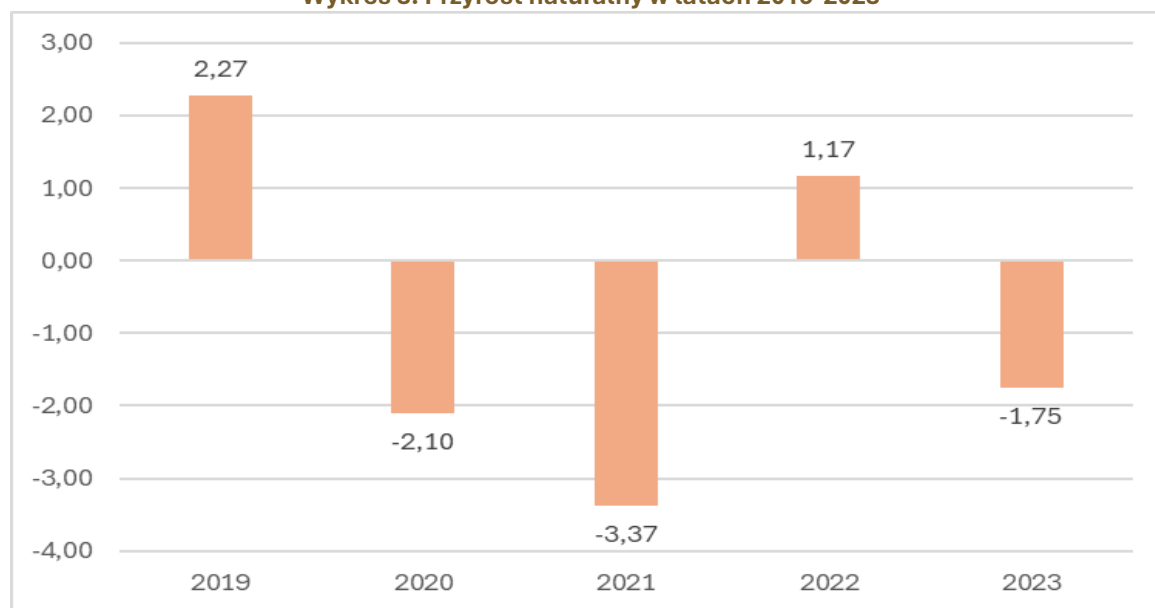
Gęstość zaludnienia w podziale na sołectwa wskazuje nam gdzie mieszkańcy najchętniej się osiedlają. Zdecydowanym liderem jest miejscowość Niedzwica Duża, której gęstość zaludnienia wynosi ponad 250 osób/km², co z oczywistych względów może dla tego obszaru gminy nieść szereg pozytywnych konsekwencji, ale również narażać ten obszar na zbyt dużą eksploatację. Warto w tym miejscu zastanowić się nie tylko nad wzmocnieniem tej części gminy, ale również na próbie „ożywienia” pozostałych, mniej eksploatowanych części, szczególnie leżących na obrzeżach gminy.

Wykres 2. Gęstość zaludnienia

Źródło: opracowanie własne

Równie istotny co zmiany liczby ludności i gęstość zaludnienia, jest wskaźnik przyrostu naturalnego na 1000 osób. Przyrost naturalny w gminie Niedzwica Duża nie wykazuje stałej tendencji. W przeciągu ostatnich pięciu lat wartość wskaźnika wahała się od +2,27 do -3,37. Ujemny przyrost naturalny jest charakterystyczny dla lat najbardziej dotkniętych skutkami pandemii COVID-19 (2020-2021).

Wykres 3. Przyrost naturalny w latach 2019-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Istotnym elementem diagnozy obszaru jest analiza liczby urodzeń w podziale na miejscowości. Zgodnie z danymi przedstawionymi w tabeli 2. największą liczbę urodzeń wykazuje Niedzwica Duża – 38 osób. W miejscowościach Borkowizna i Niedzwica Kościelna-Kolonia nie odnotowano w 2023 roku żadnego urodzenia.

Zmiany liczby urodzeń stanowią pierwszy ze wskaźników delimitacyjnych. Wskaźnik ten ma znaczący wpływ na demografię w poszczególnych sołectwach. Mniejsza liczba urodzeń może powodować wyludnianie się miejscowości oraz wzrost poziomu obciążenia demograficznego.

Biorąc pod uwagę procentowy spadek liczby ludności w 2022 roku w stosunku do roku 2019, największy spadek odnotowała Borkowizna (-100%) oraz Radawczyk Kolonia Pierwsza (-66,6%). Z drugiej strony, rozpatrując zmiany liczbowe, pomimo iż miejscowość Niedzwica Duża charakteryzuje się największą liczbą urodzeń, odnotowała również zdecydowanie największy spadek liczby urodzeń (-22 dzieci, co daje 36,6% spadku liczby urodzeń).

Tabela 2. Liczba urodzeń w latach 2019-2023

Liczba urodzeń latach 2019-2023							
Miejscowości	2019	2020	2021	2022	2023	%	+/-
Borkowizna	1	2	1	0	0	-100	-1
Czótka	7	10	3	4	5	-28,6	-2
Krebsówka	2	2	5	2	2	0	-2
Krężnica Jara	9	19	10	15	5	-44,4	-4
Majdan Sobieszczański	3	1	3	1	1	-66,6	-2
Marianka	2	0	2	2	1	-50	-1
Niedzwica Duża	60	50	49	46	38	-36,6	-22
Niedzwica Kościelna	8	16	12	21	9	+12,5	+1
Niedzwica Kościelna -Kolonia	0	2	3	0	0	0	-
Osmolice-Kolonia	0	0	0	0	1	-	+1
Radawczyk	3	3	3	0	2	-33,3	-1

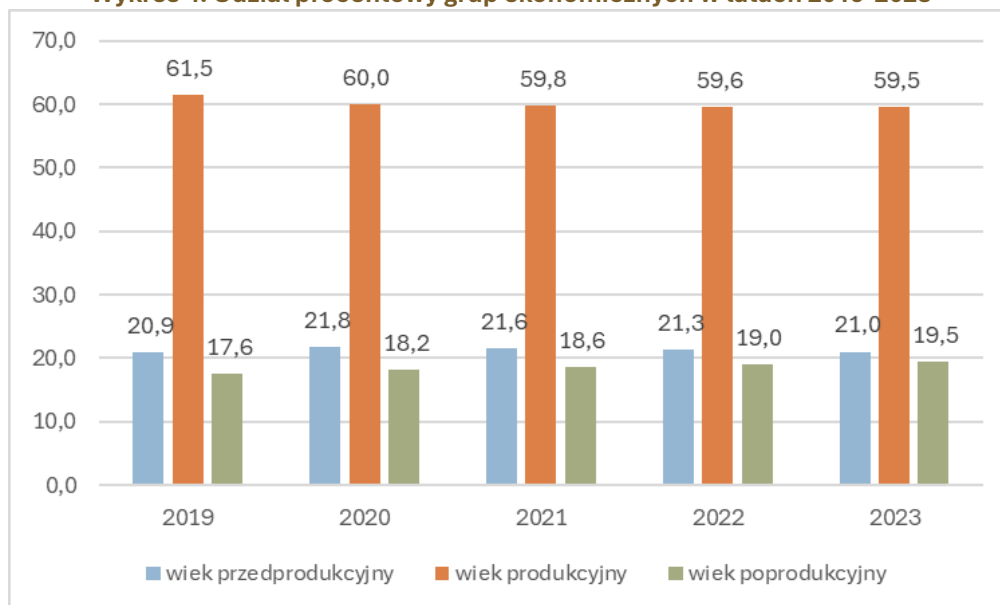
Radawczyk - Kolonia Pierwsza	3	1	1	2	1	-66,6	-2
Sobieszczany	2	1	1	3	1	-50	-1
Sobieszczany - Kolonia	9	10	4	4	6	-33,3	-3
Strzeszkowice Duże	7	9	9	9	7	0	-

Rozpatrując dane demograficzne, warto przyjrzeć się ekonomicznym grupom wieku, które to pozwalają określić przyszły potencjał gospodarczy terenu. W tym celu porównuje się stosunek liczby osób w wieku produkcyjnym do liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym. Wysoki udział osób w wieku produkcyjnym świadczy o dużych możliwościach w zakresie zatrudnienia, co sprzyja rozwojowi przedsiębiorczości.

Gmina Niedzwica Duża w ostatnich latach odnotowuje niewielki spadek udziału osób w wieku produkcyjnym na rzecz osób w wieku poprodukcyjnym. W kontekście rozwoju gospodarczego jest to zjawisko negatywne, w związku z czym warto przyjrzeć się zmianom liczbowym osób w wieku poprodukcyjnym.

Liczba osób w wieku poprodukcyjnym w przeciągu ostatnich pięciu lat wzrastała o średnio 50 osób/rok. Mimo, iż zmiany te mogą wydawać się niewielkie, to w kontekście zmian demograficznych obserwowanych również na poziomie krajowym, odwrócenie tego procesu bez podjętych skoncentrowanych działań może okazać się mało prawdopodobne.

Wykres 4. Udział procentowy grup ekonomicznych w latach 2019-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

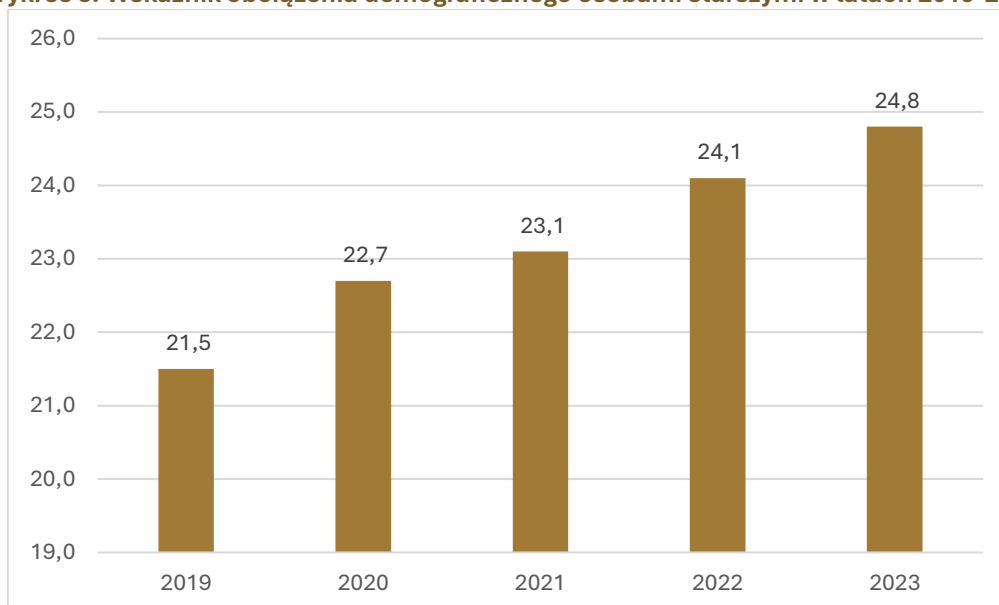
Tabela 3. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym w latach 2019-2023

Liczba osób w wieku poprodukcyjnym w latach 2019-2023					
Gmina Niedzwica Duża	2019	2020	2021	2022	2023
	2 084	2 121	2 171	2 219	2 283

Wzrastający udział osób w wieku poprodukcyjnym, wskazuje na potrzebę weryfikacji wskaźnika obciążenia demograficznego gminy osobami starszymi. Obciążenie demograficzne osobami

starszymi na przestrzeni ostatnich lat sukcesywnie wzrasta. W 2023 roku poziom obciążenia demograficznego wyniósł 24,8.

Wykres 5. Wskaźnik obciążenia demograficznego osobami starszymi w latach 2019-2023

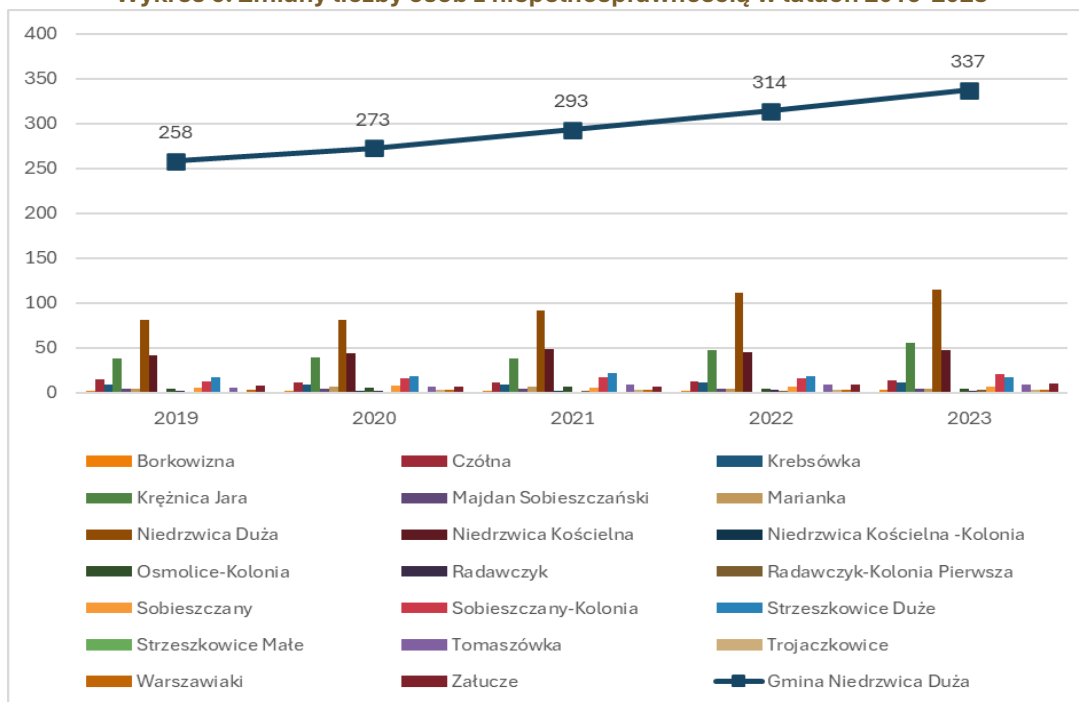
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Kolejnym czynnikiem determinującym potrzebę rewitalizacji jest wzrost liczby osób z niepełnosprawnością. Duży udział osób niepełnosprawnych w strukturze mieszkańców gminy może wpływać na konieczność zwiększenia wydatków na pomoc społeczną i opiekę zdrowotną. Istotne jest również zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami możliwości korzystania z różnych form wsparcia i aktywizacji, m.in. poprzez zapewnienie im dostępności do budynków publicznych. W związku z powyższym, jest to również drugi wskaźnik delimitacyjny brany pod uwagę przy wyznaczaniu obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji.

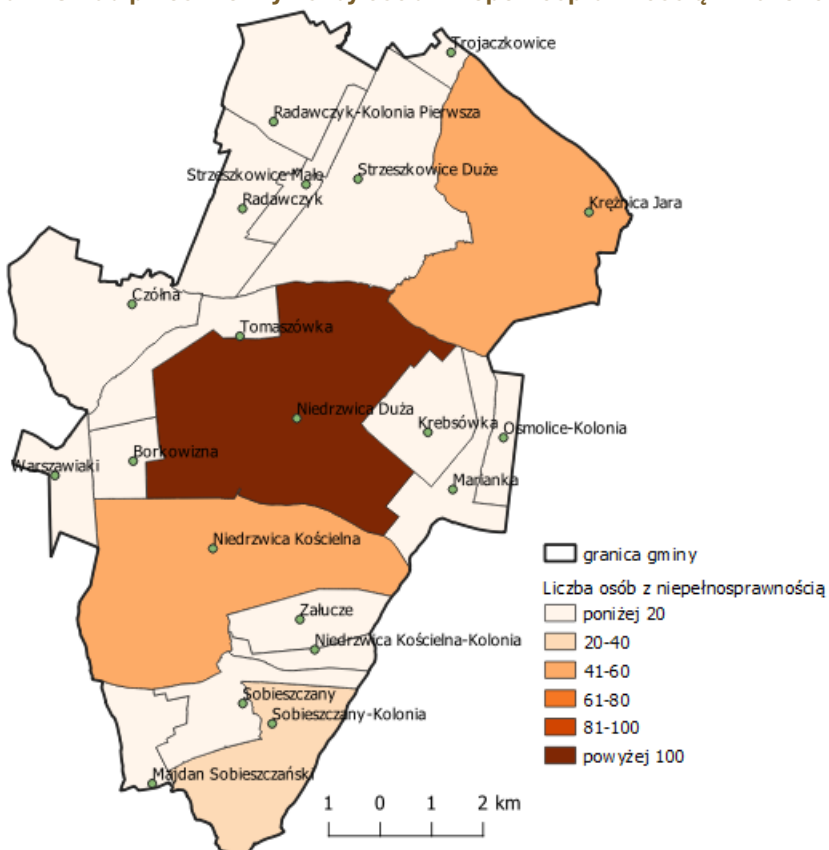
Na terenie gminy Niedzwica Duża, w latach 2019-2023 liczba osób z niepełnosprawnością wzrosła o 79 osób, osiągając w 2023 roku liczbę 337 osób.

Najwięcej osób z orzeczeniem o niepełnosprawności zamieszkuje obszar miejscowości Niedzwica Duża – 115 osób, co w 2023 roku stanowiło ok. 34% wszystkich osób z niepełnosprawnością zamieszkujących teren gminy. W latach 2019-2023 największy wzrost liczby osób z niepełnosprawnością odnotowano w miejscowości Niedzwica Duża (+34 osoby) oraz w miejscowości Krężnica Jara (+18 osób).

Wykres 6. Zmiany liczby osób z niepełnosprawnością w latach 2019-2023

Mapa 2. Układ przestrzenny liczby osób z niepełnosprawnością w 2023 roku

Źródło: opracowanie własne

Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu wspieranie osób i rodzin w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych, z którymi nie są w stanie sobie poradzić, wykorzystując własne możliwości i uprawnienia.

Do jej zadań należy wsparcie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w godnych warunkach. Pozwala także zapobiegać trudnym sytuacjom życiowym, wspierając ich przy usamodzielnieniu się oraz integracji ze środowiskiem.

Pomoc społeczna może przyjmować formę pomocy finansowej, rzeczowej oraz usług. System świadczeń pomocy społecznej wspiera finansowo osoby i rodziny o niskich dochodach oraz pozbawione dochodu.

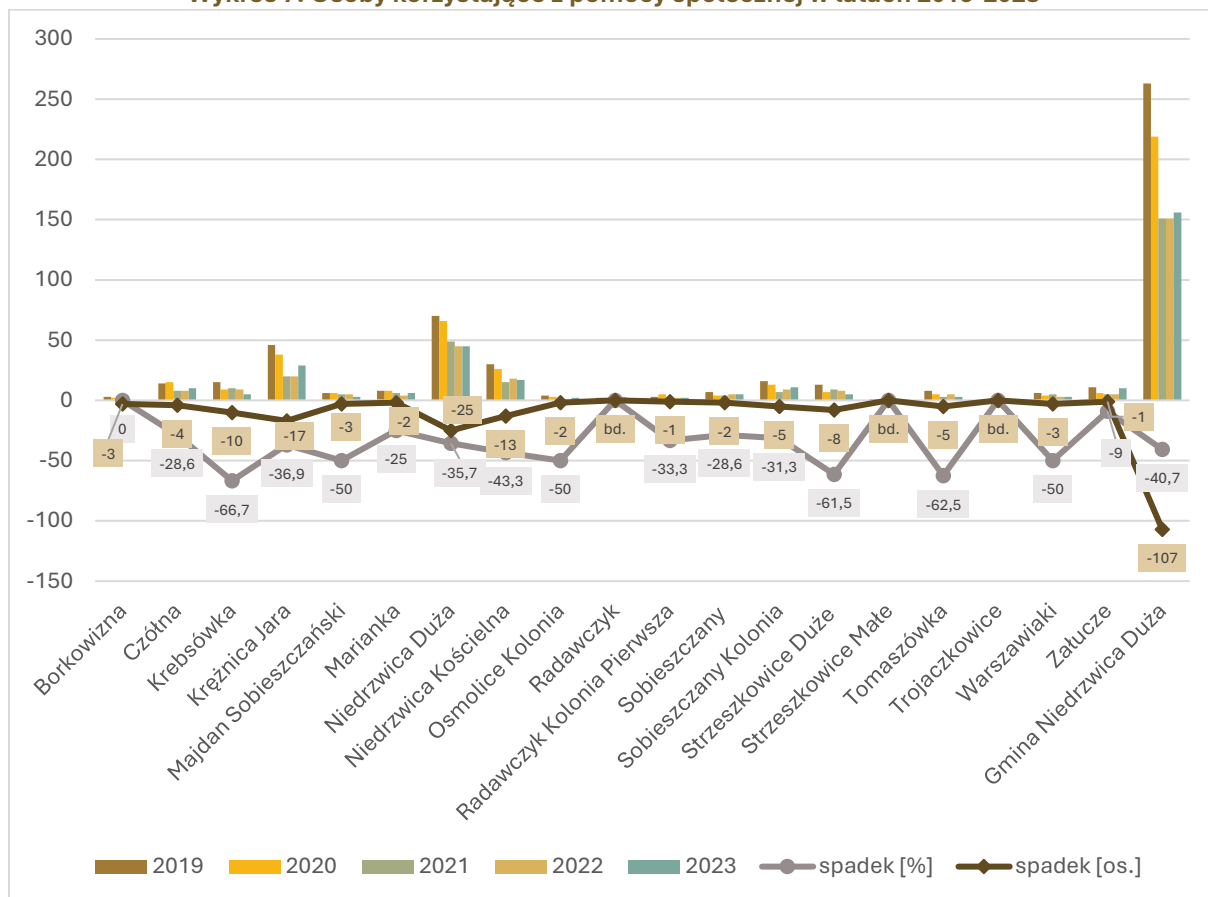
W Gminie Niedzwica Duża zadania z zakresu pomocy społecznej i wspierania rodziny wykonuje Ośrodek Pomocy Społecznej w Niedzwicy Dużej (ul. Kraśnicka 51, 24-220 Niedzwica Duża), który jest jednostką organizacyjną Gminy Niedzwica Duża. Realizuje on zadania polegające m.in. na udzielaniu pomocy finansowej mieszkańcom gminy, znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej, także z przyczyn losowych. Ośrodek realizuje również zadania związane z przyznawaniem i wypłatą zasiłków rodzinnych i dodatków oraz zaliczek alimentacyjnych. Pracownicy placówki udzielają także zainteresowanym fachowych porad dotyczących sposobów radzenia sobie w trudnych sytuacjach życiowych i wychodzenia z kryzysu.

Podstawową miarą skuteczności działań z zakresu pomocy społecznej jest liczba osób z niej korzystających. W 2023 roku z pomocy społecznej korzystało 156 osób, z czego 28,8% zamieszkiwało teren miejscowości Niedzwica Duża.

Na przestrzeni lat 2019-2023 liczba osób korzystających z usług pomocy społecznej uległa wyraźnemu spadkowi – o 40,7%. Największy procentowy spadek osób korzystających z pomocy społecznej odnotowano w miejscowości Krebsówka (-66,7%), zaś najmniejszy w miejscowości Zatulce (-9%). Na terenie gminy Niedzwica Duża nie odnotowano wzrostu osób korzystających z pomocy społecznej w stosunku do roku 2019.

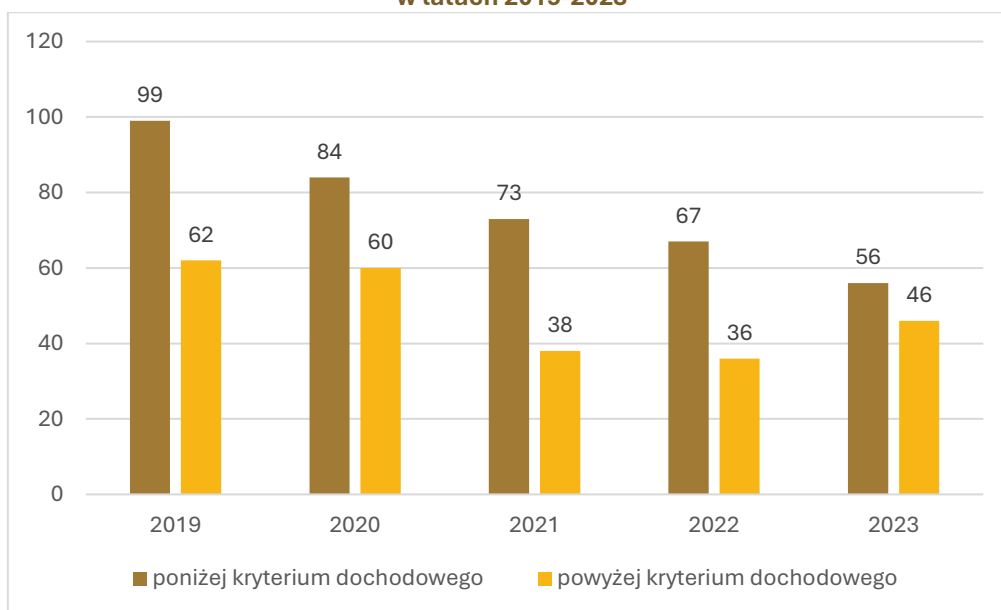
W przypadku dużych dysproporcji w liczbie osób korzystających z pomocy społecznej, należy przeanalizować ten wskaźnik nie tylko pod kątem zmian procentowych, ale również liczbowych. Stąd też największy spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej odnotowano w Niedzwicy Dużej (-25os.), zaś najmniejszy w miejscowościach Radawczyk Kolonia Pierwsza i Zatulce (po -1os.).

Wykres 7. Osoby korzystające z pomocy społecznej w latach 2019-2023

Jedną z form pomocy społecznej jest środowiskowa pomoc społeczna świadczona na terenie zamieszkania świadczeniobiorcy. W gminie Niedrzewica Duża liczba gospodarstw domowych korzystających z tej formy pomocy stale spada. W 2023 ze środowiskowej pomocy społecznej korzystało 102 rodziny, przy czym 55% stanowiły gospodarstwa poniżej kryterium dochodowego.

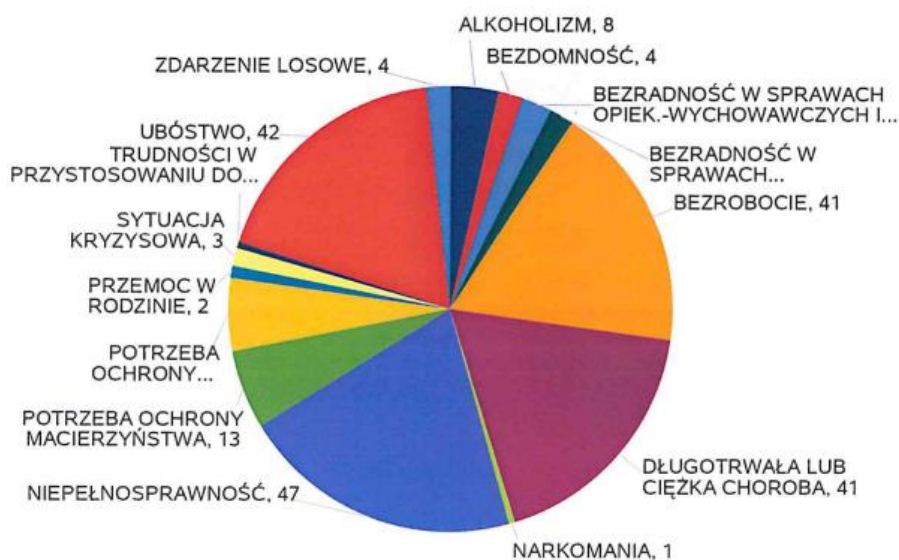
Wykres 8. Liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w latach 2019-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Równie ważne, co liczba osób i gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej są powody, dla których ta pomoc jest udzielana. Zgodnie z *Oceną zasobów pomocy społecznej gminy Niedzwica Duża za rok 2021*, do głównych przyczyn udzielania pomocy społecznej zaliczamy niepełnosprawność (47 rodzin), ubóstwo (42 rodziny), bezrobocie (41 rodzin) oraz długotrwałą lub ciężką chorobę (41 rodzin).

Wykres 9. Powody udzielania pomocy i wsparcia

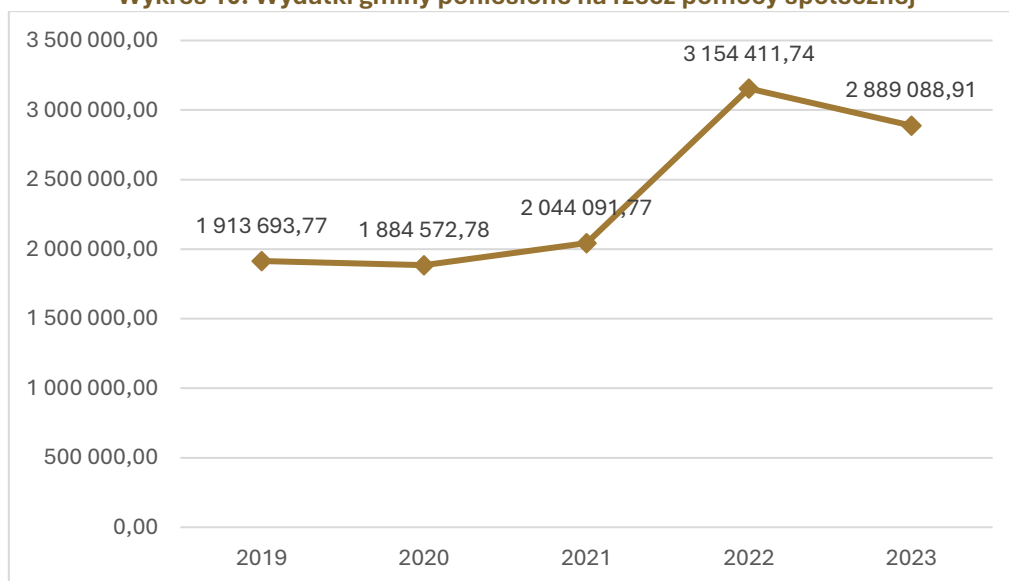

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej gminy Niedzwica Duża, 2021

W tym miejscu warto zaznaczyć, iż spadek liczby beneficjentów korzystających z pomocy społecznej, który sam w sobie jest pozytywnym zjawiskiem, nie oznacza, że zapotrzebowanie na pomoc społeczną spada.

Biorąc pod uwagę wydatki poniesione na opiekę społeczną, można stwierdzić iż Gmina ponosi coraz większe koszty w sektorze pomocy społecznej. W stosunku do roku 2019, w 2023 wydatki wzrosły o 51%, natomiast biorąc pod uwagę wzrost wydatków w roku 2022, kiedy to koszty udzielonej pomocy społecznej były największe, wydatki wzrosły o 64,8%.

Wykres 10. Wydatki gminy poniesione na rzecz pomocy społecznej

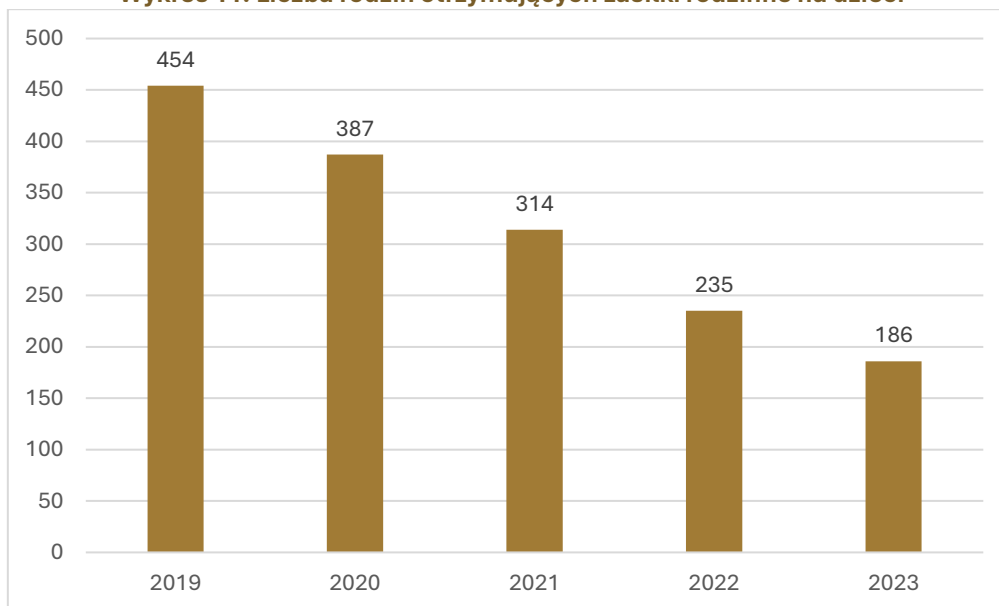
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Podobnie, jak w przypadku danych przedstawionych dla beneficjentów pomocy społecznej i wydatków na nią poniesionych, liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci i koszt świadczeń udzielonych rodzinom jest niewspółmierny.

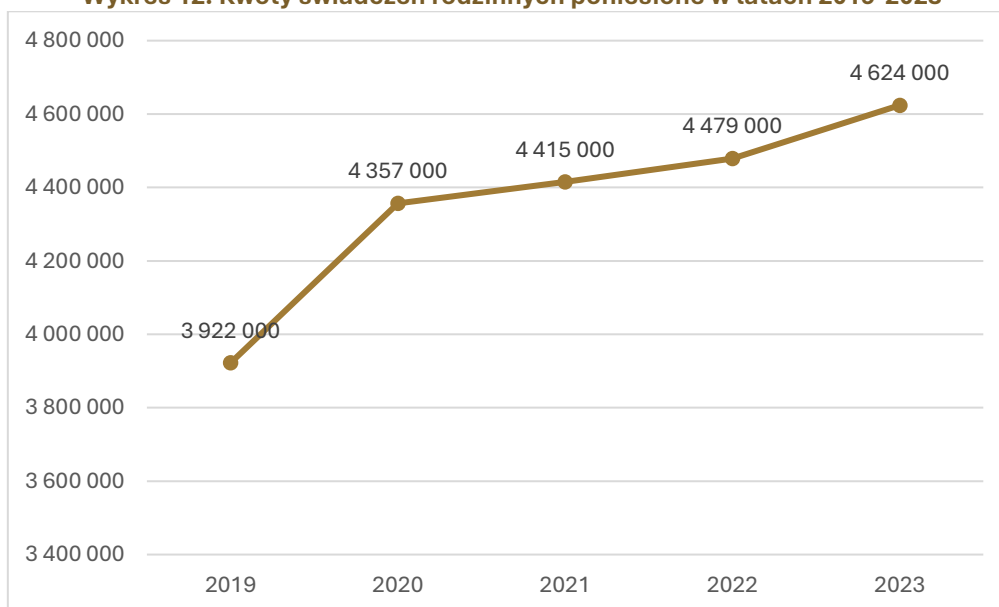
Liczba rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych wykazuje tendencję spadkową – w 2023 roku z pomocy korzystało 186 rodzin, o 268 mniej niż w roku 2019. Z drugiej strony, koszt udzielenia wsparcia rodzinom wzrósł o 702 000 zł.

Wykres 11. Liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Wykres 12. Kwoty świadczeń rodzinnych poniesione w latach 2019-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Bezpieczeństwo

Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym zadaniem własnym gminy jest zaspakajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, w tym również zadania z zakresu porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej.

Do zapewnienia bezpieczeństwa publicznego zobowiązane są wszystkie organy władzy i administracji państwowej, szczególnie instytucje wyspecjalizowane w zapewnieniu bezpieczeństwa publicznego, jak np. Policja, Państwowa Straż Pożarna, Pogotowie Ratunkowe, wspierane przez jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych.

Za bezpieczeństwo mieszkańców gminy Niedzwica Duża odpowiadają przede wszystkim takie instytucje jak:

1. Posterunek Policji w Niedzwicy Dużej podlegający pod Komisariat Policji w Beżycach, ul. Krótka, 24-220 Niedzwica Duża
2. Gminny Ośrodek Zdrowia w Niedzwicy Dużej, ul. Krótka 4, 24-220 Niedzwica Duża
3. Ochotnicze Straże Pożarne.

Ochotnicze Straże Pożarne są jednostkami ratowniczo-gaśniczymi, składającymi się z ochotników z danej społeczności, którzy poświęcają swój czas i energię na ochronę ludzi oraz mienia przed zagrożeniami pożarowymi i innymi sytuacjami kryzysowymi. Często to te jednostki są pierwszymi na miejscu zdarzenia, niosącymi pomoc mieszkańcom.

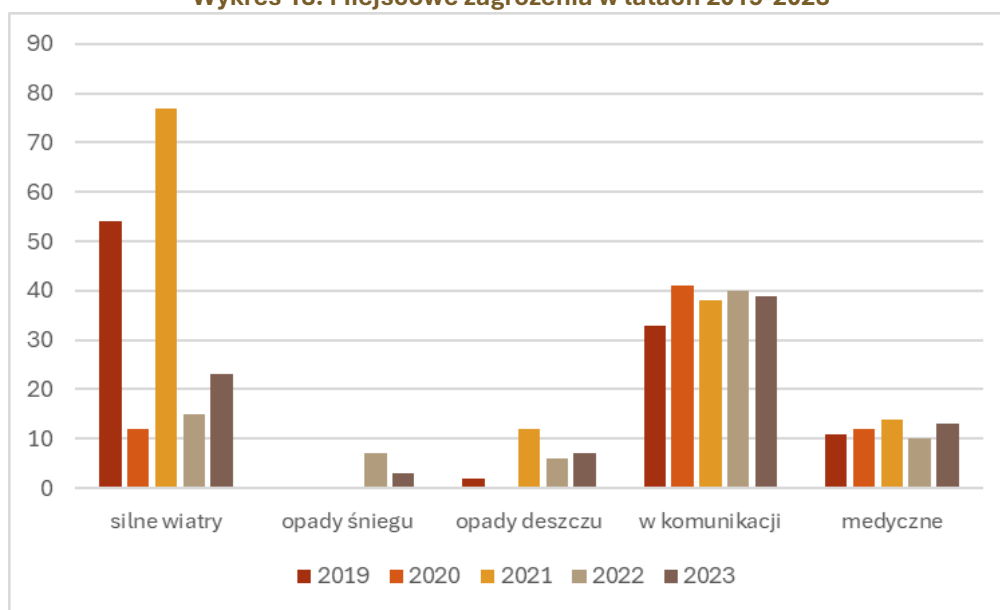
Na terenie gminy funkcjonuje osiem Ochotniczych Straży Pożarnych, z czego trzy należą do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. Ochotnicze Straże Pożarne zlokalizowane są w Czótnach, Krężnicy Jarej, Mariance, Niedzwicy Dużej (KSRG), Niedzwicy Kościelnej (KSRG), Radawczyku, Sobieszczanach i Strzeszkowicach Dużych (KSRG).

O bezpieczeństwie gminy decydują głównie następujące czynniki:

- liczba i rodzaj miejscowych zagrożeń,
- liczba odnotowanych wykroczeń oraz
- liczba przeprowadzonych interwencji publicznych.

W 2023 roku na terenie gminy Niedzwica Duża odnotowano 90 miejscowych zagrożeń. Wśród nich najczęściej występowały zagrożenia należące do kategorii zdarzeń w komunikacji – 43,3% wszystkich zdarzeń. Do najrzadziej występujących zagrożeń zaliczamy zagrożenia wynikające z opadów śniegu i deszczu.

Wykres 13. Miejsce zagrożenia w latach 2019-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Liczba odnotowanych wykroczeń na terenie gminy Niedzwica Duża do 2022 roku wykazywała tendencję spadkową. W 2023 roku nastąpił niewielki wzrost liczby odnotowanych wykroczeń (+9 zdarzeń). Rozpatrując dane na przestrzeni ostatnich pięciu lat ogólna liczba wykroczeń spadła o 143 zdarzenia.

Biorąc pod uwagę dane dla poszczególnych miejscowości i ich poziom bezpieczeństwa, część z nich zanotowała w 2023 roku wzrost liczby wykroczeń w stosunku do roku początkowego. Do takich miejscowości należy obszar Czóten i Krężnicy Jarej.

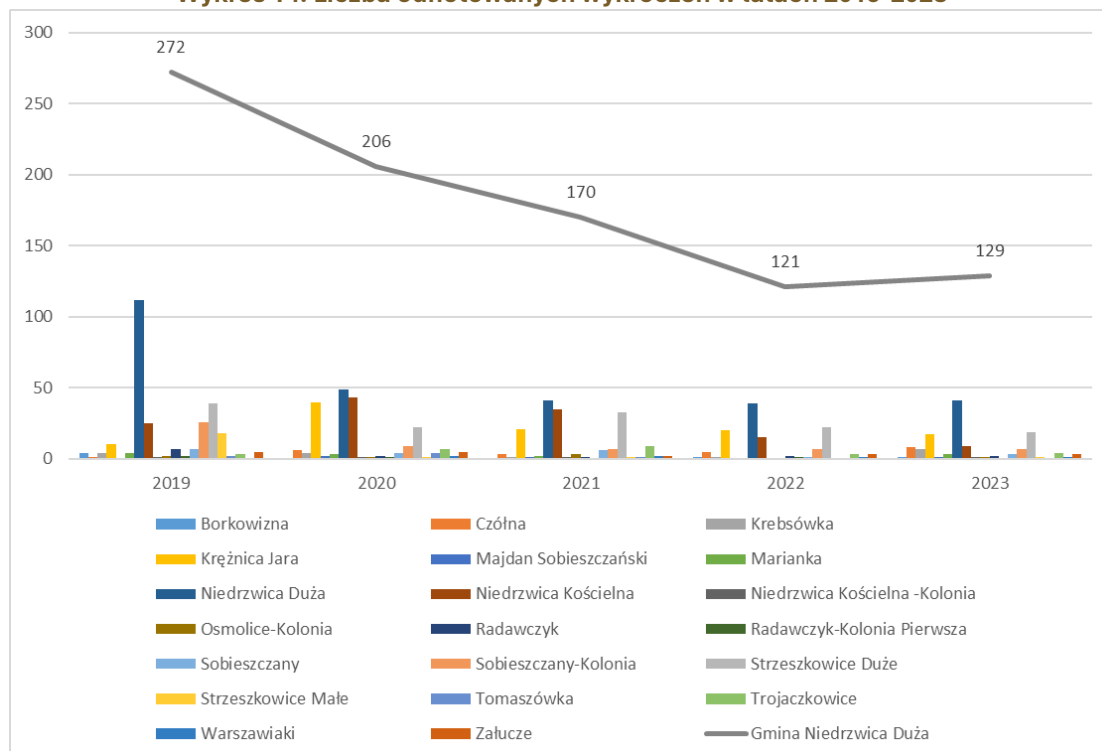
Kolejnym czynnikiem wpływającym na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców jest liczba przeprowadzonych interwencji publicznych (interwencje policyjne i domowe). Rozpatrując dane dla całej gminy możemy zauważyć, że liczba przeprowadzonych interwencji publicznych ulega silnym wahaniom. W 2023 roku liczba interwencji wyniosła 881.

Biorąc pod uwagę dane w podziale na miejscowości, spadek liczby wykroczeń w porównaniu z rokiem poprzednim odnotowało jedynie sześć miejscowości – Niedzwica Kościelna, Niedzwica Kościelna Kolonia, Radawczyk Kolonia Pierwsza, Strzeszkowice Małe, Tomaszówka oraz Warszawiaki. Największy wzrost wykroczeń nastąpił w Niedzwicy Dużej (+64 wykroczenia w stosunku do ubiegłego roku).

W tym miejscu, warto poddać analizie procentowy udział liczby interwencji publicznych w poszczególnych miejscowościach gminy. Wskazanie obszarów o największym udziale przeprowadzonych interwencji pozwoli na wyodrębnienie obszarów o dużym stopniu nagromadzenia negatywnych zjawisk społecznych. Powyższy wskaźnik jest istotny dla wyznaczenia obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji, w związku z czym stanowi wskaźnik delimitacyjny.

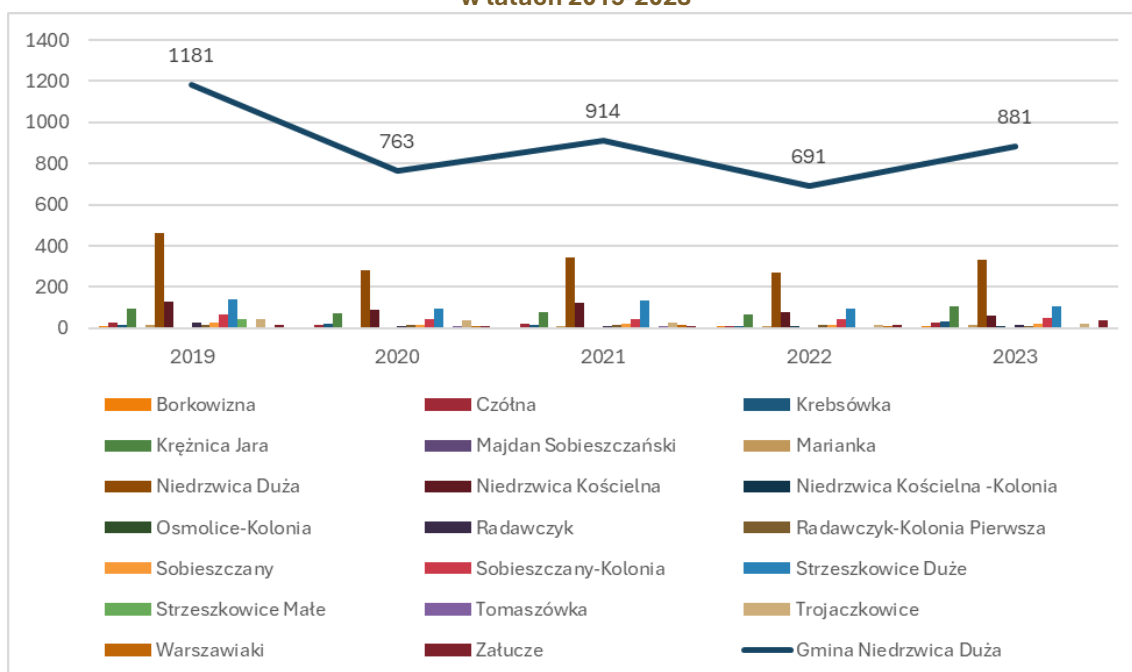
Najwięcej interwencji publicznych przeprowadzono w miejscowościach: Niedzwica Duża – 37,8%, Strzeszkowice Duże – 12,0% oraz Krężnica Jara – 11,8%. Najmniej interwencji, poniżej 1% wszystkich interwencji, odnotowano w obrębie następujących miejscowości: Majdan Sobieszczański (0,8%), Niedzwica Kościelna Kolonia (0,9%), Osmolice Kolonia (0,6%), Radawczyk Kolonia Pierwsza (0,9%), Strzeszkowice Małe (0,6%), Tomaszówka (0,3%), Warszawiaki (0,8%).

Wykres 14. Liczba odnotowanych wykroczeń w latach 2019-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych systemu SWD

Wykres 15. Liczba przeprowadzonych interwencji publicznych (interwencje policyjne i domowe) w latach 2019-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych systemu SWD

Tabela 4. Procentowy udział przeprowadzonych interwencji publicznych

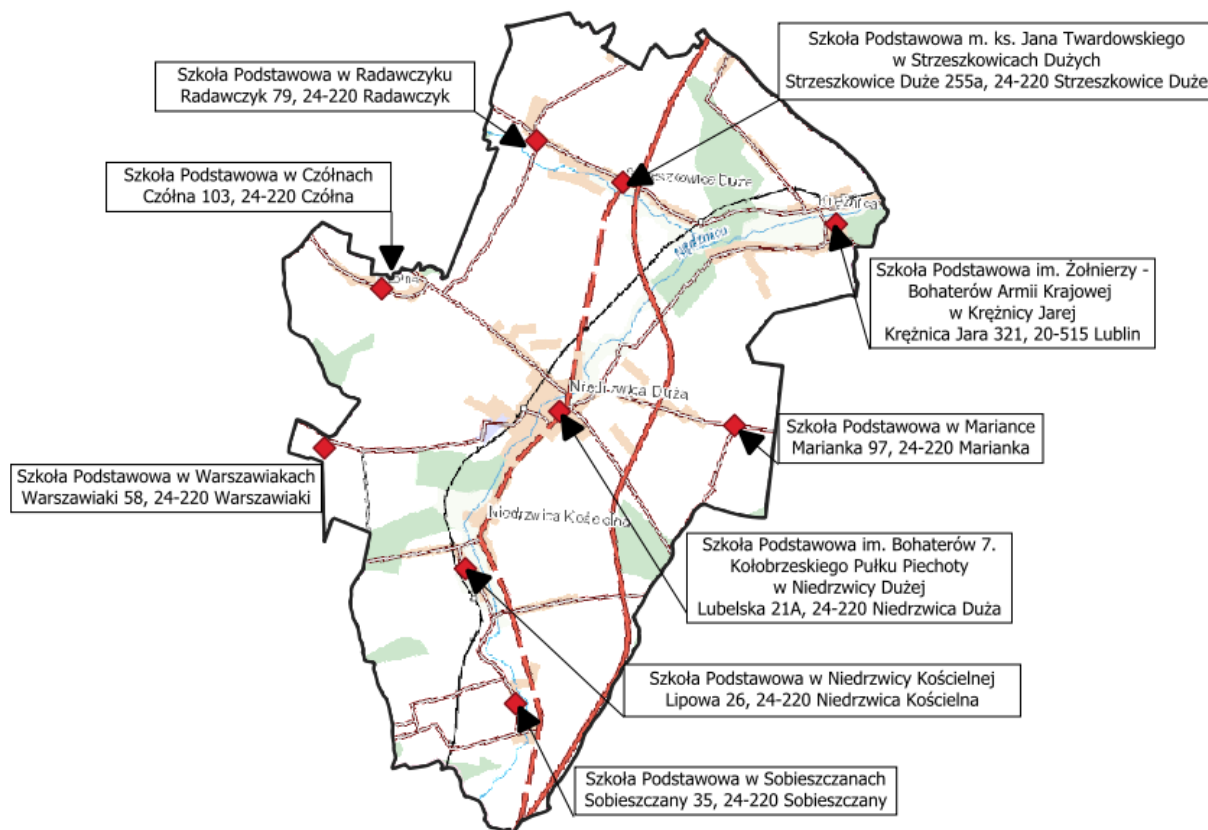
Miejscowość	Udział procentowy przeprowadzonych interwencji publicznych
Borkowizna	1,1
Czółna	3,2
Krebsówka	3,9
Krężnica Jara	11,8
Majdan Sobieszczański	0,8
Marianka	1,8
Niedzwica Duża	37,8
Niedzwica Kościelna	7,2
Niedzwica Kościelna -Kolonia	0,9
Osmolice-Kolonia	0,6
Radawczyk	1,8
Radawczyk-Kolonia Pierwsza	0,9
Sobieszczany	2,3
Sobieszczany-Kolonia	5,6
Strzeszkowice Duże	12,0
Strzeszkowice Małe	0,6
Tomaszówka	0,3
Trojaczkowice	2,6
Warszawiaki	0,8
Zatucze	4,1
Gmina Niedzwica Duża	100

Edukacja

Edukacja rozumiana jest jako ogół czynności i procesów mających na celu przekazywanie wiedzy oraz kształtowanie określonych cech i umiejętności społeczeństwa, w związku z czym ma ogromny wpływ na sferę społeczną gminy. Określenie poziomu nauczania w gminie pozwoli na analizę mocnych i słabych stron oraz potencjału społeczeństwa. Odpowiednio wysoki poziom nauczania procentuje w przyszłości, jest więc bardzo ważnym elementem kształtowania zasobów społeczeństwa.

Pierwszym obowiązkowym etapem nauczania jest nauczanie podstawowe realizowane przez samorząd gminny. Na terenie gminy Niedzwica Duża funkcjonuje dziewięć szkół podstawowych zlokalizowanych w Krężnicy Jarej, Niedzwicy Kościelnej, Niedzwicy Dużej, Sobieszczanach, Strzeszkowicach Dużych, Czółnach, Mariance, Radawczyku oraz Warszawiakach.

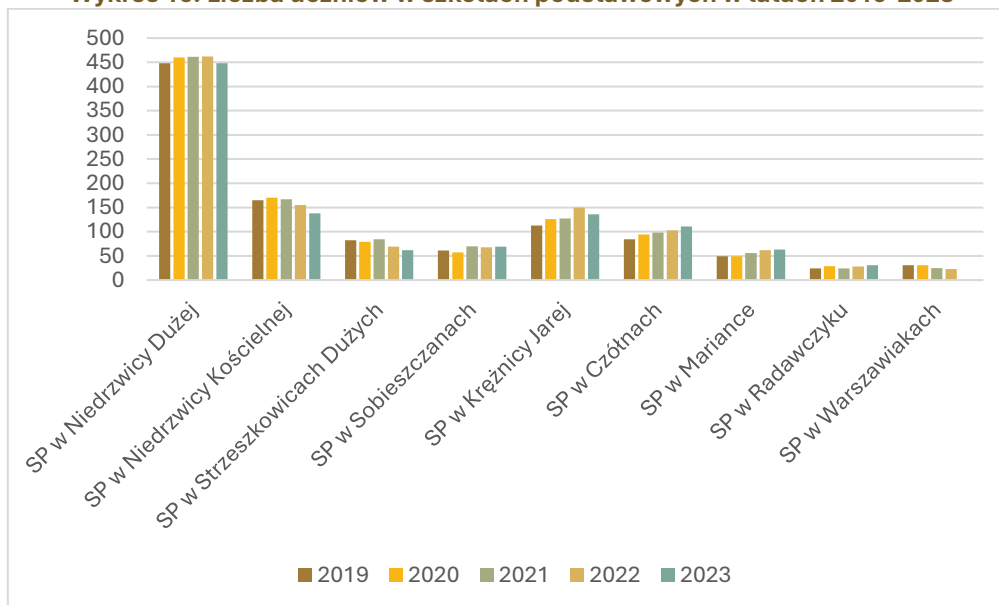
Mapa 3. Lokalizacja szkół podstawowych na terenie gminy Niedzwica Duża

Źródło: opracowanie własne

Liczba uczniów szkół podstawowych do 2022 roku sukcesywnie wzrastała. W 2023 roku nastąpił gwałtowny spadek osób uczęszczających do placówek szkół podstawowych. Liczba uczniów w stosunku do roku ubiegłego zmniejszyła się o 62 osoby, co w mniejszych szkołach funkcjonujących w gminie Niedzwica Duża stanowi nawet 100% uczniów.

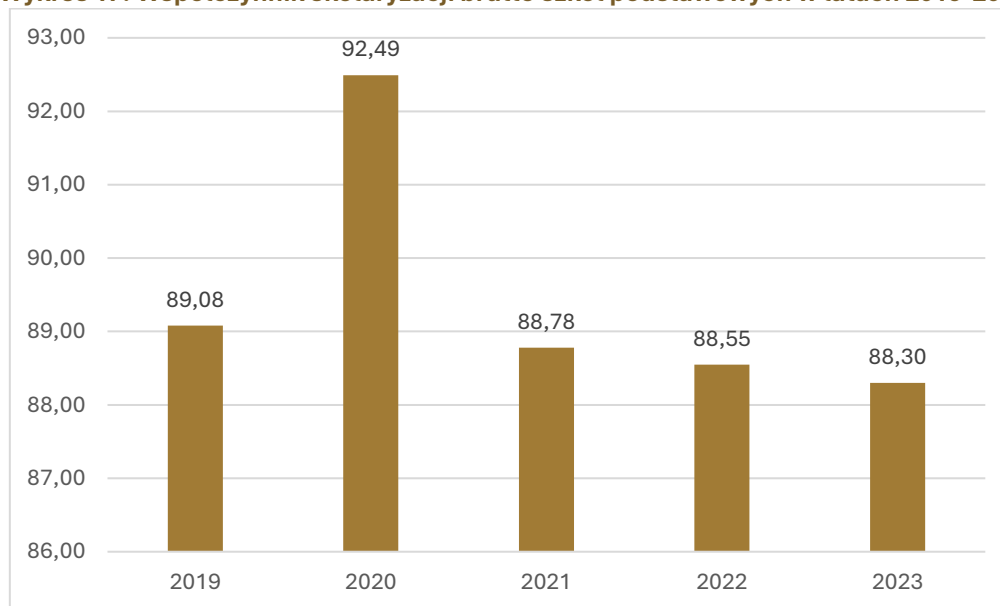
Wykres 16. Liczba uczniów w szkołach podstawowych w latach 2019-2023

Poziom edukacji może być mierzony również za pomocą współczynnika skolaryzacji. Skolaryzacja brutto to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania.

Opierając się na danych przedstawionych przez Główny Urząd Statystyczny, można zauważyć, iż najwyższy poziom skolaryzacji szkół podstawowych odnotowano w 2020 roku – 92,5%. Po 2020 roku współczynnik skolaryzacji znacząco spadł osiągając wartość 88,8%. Dalszy spadek skolaryzacji utrzymuje się na poziomie -0,2 p.p./rok.

Wykres 17. Współczynnik skolaryzacji brutto szkół podstawowych w latach 2019-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Poziom kształcenia może być mierzony również przy pomocy średnich wyników egzaminów ósmoklasisty. Analizując wyniki z egzaminów ósmoklasisty w podziale na placówki, możemy określić pośrednio, że dzieci zamieszkujące określone sołectwa mogą posiadać gorsze warunki do nauki (np. rodzinne, materialne czy też mieszkaniowe), które mogą skutkować osiągnięciem gorszych wyników w nauczaniu, w tym także gorszych wyników na egzaminach na zakończenie ósmej klasy.

Może to również świadczyć o występowaniu innych negatywnych czynników społecznych, wpływających na efektywność kształcenia, np. sytuacja finansowa rodziny, dysfunkcje w rodzinie, warunku do nauki, współpraca rodziców ze szkołą.

Szkołą Podstawową, która osiąga wyniki poniżej średniej dla Gminy Niedzwica Duża jest Szkoła Podstawowa w Sobieszczanach, wyjątek stanowi egzamin z języka polskiego w 2022 i 2023 roku. Wyniki egzaminów ósmoklasisty w Szkole Podstawowej w Czótnach i w Szkole Podstawowej w Warszawiakach również nie przedstawiają się obiecująco. Większość uczniów tych szkół w latach 2019-2023 osiągnęła wyniki poniżej średniej gminnej, co przy relatywnie małej liczbie uczniów budzi pytania co do warunków w jakich uczniowie realizują swój obowiązek kształcenia.

Wykres 18. Wyniki egzaminów ósmoklasisty w latach 2019-2023

Aktywność społeczna

Aktywność społeczna to dobrowolne działanie na rzecz określonej grupy lub środowiska: swojego lub zewnętrznego. W wymiarze lokalnym może obejmować różnorodne działania – od kształtowania relacji z władzami samorządowymi, przez udział w wyborach, konsultacjach społecznych, działaniach na rzecz potrzebujących wsparcia, po aktywny udział w organizacjach pozarządowych.

Zaangażowanie społeczności lokalnej w różnego rodzaju inicjatywach i organizacjach ma wpływ na jej rozwój, a tym samym na potencjał do dokonywania zmian w obszarach zdegradowanych i wymagających rewitalizacji.

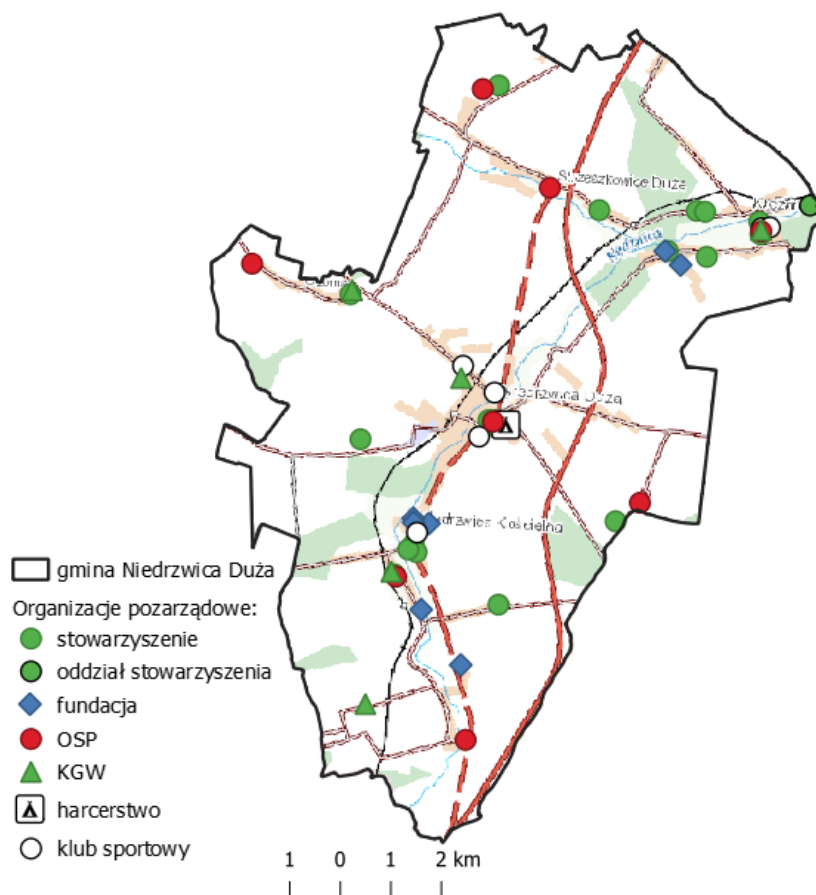
Spółeczność gminy Niedzwica Duża swoją aktywność i zdolność do samoorganizacji oraz określania i osiągania wyznaczonych celów przejawia dzięki aktywnemu uczestnictwu w organizacjach pozarządowych, które we współpracy z samorządem lokalnym pozwalają skuteczniej i efektywniej działać na rzecz rozwoju oraz poprawy warunków i jakości życia mieszkańców oraz umożliwiają odciążać sektor publiczny w realizacji jego zadań.

Na terenie gminy działa 51 organizacji pozarządowych. Są to przede wszystkim jednostki ochotniczej straży pożarnej, koła gospodyń wiejskich, organizacje sportowe, edukacyjne oraz społeczno-kulturalne.

Patrząc na rozmieszczenie organizacji pozarządowych można zauważyć trzy sołectwa, w obrębie których aktywność społeczna jest na wysokim poziomie. Są to Niedzwica Duża, Niedzwica Kościelna oraz Krężnica Jara. Mieszkańcy tych miejscowości mają zapewniony dostęp do różnych form włączających i aktywizujących, z których można korzystać niezależnie od wieku i stanu zdrowia. Pozostałe tereny charakteryzują się niewielkim lokalizacyjnym natężeniem form działalności pozarządowej, co może wpływać na poziom zaangażowania mieszkańców w kształtowanie przestrzeni i rozwój społeczny.

Mapa 4. Rozmieszczenie organizacji pozarządowych na terenie gminy Niedzwica Duża

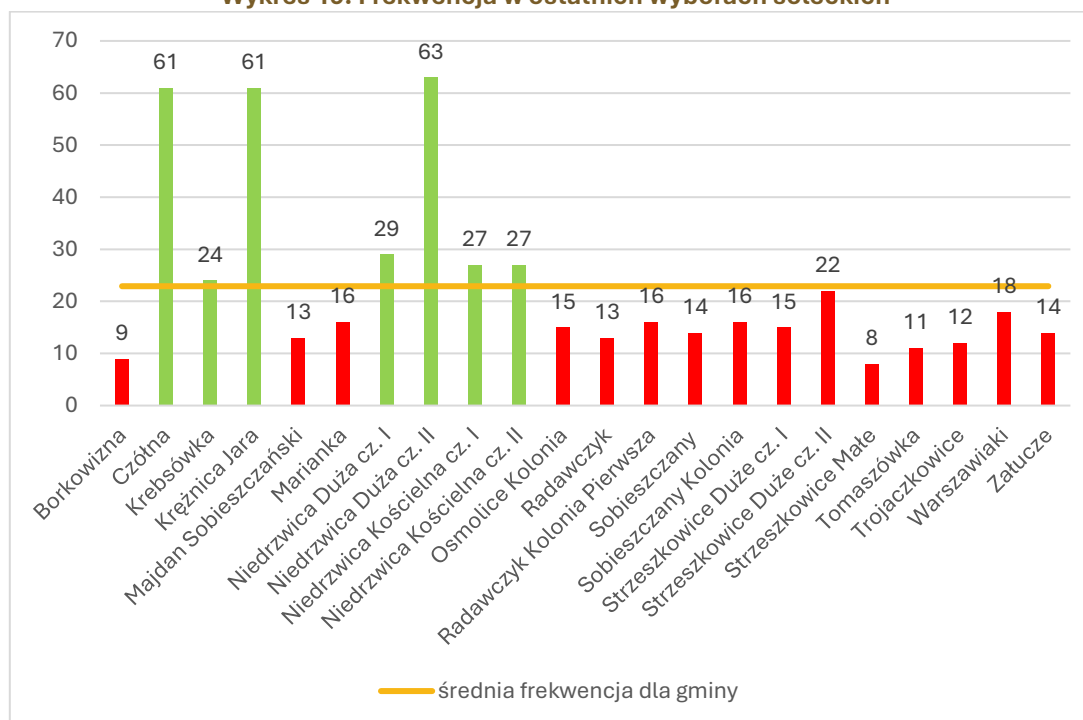
Źródło: opracowanie własne

Podstawowym miernikiem aktywności obywatelskiej na poziomie lokalnym jest udział w wyborach sołectkich, na których mieszkańcy wybierają swoich przedstawicieli. W ten sposób można zmierzyć stopień świadomości demokratycznej obywateli, ich uczestnictwo w zarządzaniu gminą oraz ocenę wpływu obywateli na procesy decyzyjne w środowisku lokalnym. Analiza frekwencji na zebraniach sołectkich może wskazywać na jakich obszarach istnieje ryzyko wystąpienia problemu niskiego kapitału społecznego.

Wybory sołectkie pozwalają również zobrazować dysproporcje, jakie zachodzą w procesie aktywności społecznej. Wartości procentowe wskaźnika w poszczególnych sołectwach uzyskano poprzez podzielenie liczby osób uprawnionych do głosowania przez liczbę osób faktycznie głosujących. Aktywność społeczna jest istotnym elementem kształtowania społeczeństwa, w związku z czym stanowi czwarty wskaźnik delimitacyjny obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji.

Średnia frekwencja dla Gminy Niedzwica Duża wynosi 22,9%. Bardzo wysoką frekwencję odnotowano w następujących sołectwach: Niedzwica Duża cz. II (63%), Czółta (61%) i Krężnica Jara (61%). Wskaźnik powyżej średniej dla gminy zanotowano również w niżej wymienionych 4 sołectwach: Krebsówka, Niedzwica Kościelna cz. I, Niedzwica Kościelna cz. II i Niedzwica Duża cz. I. Jednak aż 15 sołectw odnotowało wynik poniżej średniej, tj.: Marianka, Osmolice-Kolonia, Borkowizna, Warszawiaki, Radawczyk, Radawczyk Kolonia I, Strzeszkowice Duże cz. I i II., Trojaczkowice, Strzeszkowice Małe, Tomaszówka, Sobieszczany, Sobieszczany Kolonia, Zatulcze oraz Majdan Sobieszczański.

Wykres 19. Frekwencja w ostatnich wyborach sołeckich

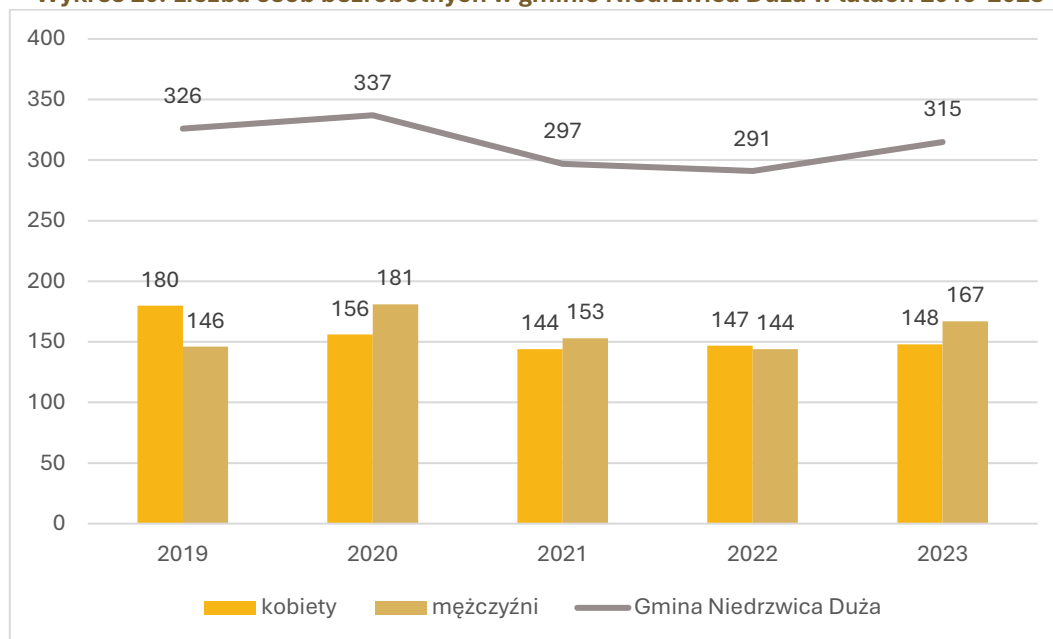
Bezrobocie

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji, w obrębie sfery społecznej do elementów wskazujących na zagrożenie ryzykiem kryzysu jest wzrost liczby osób bezrobotnych. Bezrobocie to zjawisko społeczne polegające na tym, że część ludzi zdolnych do pracy i pragnących ją podjąć nie znajduje zatrudnienia. Długotrwały brak stałego wynagrodzenia może powodować szereg problemów społecznych, w tym uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej. Inne problemy jakie rodzi bezrobocie to negatywny wpływ kondycję psychofizyczną społeczeństwa, pogłębiająca się izolacja społeczna osób pozostających bez pracy oraz spadek ich aktywności społecznej. Problem bezrobocia może być ściśle powiązany z problemem ubóstwa. Można wręcz powiedzieć, że bardzo często ubóstwo jest spowodowane właśnie bezrobociem. Wysoki udział osób bezrobotnych wpływa niekorzystnie nie tylko na sferę społeczną, ale również obniża potencjał gospodarczy gminy. Stopa bezrobocia i stan gospodarki są ze sobą ściśle powiązane. Stopa bezrobocia przede wszystkim hamuje jej rozwój, w konsekwencji czego prowadzi do wzrostu poziomu inflacji, czyli spadku wartości pieniądza.

Z uwagi na powyższe, wskaźnik udziału osób bezrobotnych w liczbie ludności ogółem stanowić będzie piąty wskaźnik delimitacyjny.

Liczba osób bezrobotnych w gminie Niedrzwica Duża nie wykazuje stałej tendencji. W 2023 roku bezrobotnych pozostawało 315 osób, z czego 167 osób stanowili mężczyźni. W stosunku do roku ubiegłego liczba osób bezrobotnych wzrosła o 24 osoby, co stanowi 8,2%.

Wykres 20. Liczba osób bezrobotnych w gminie Niedzwica Duża w latach 2019-2023

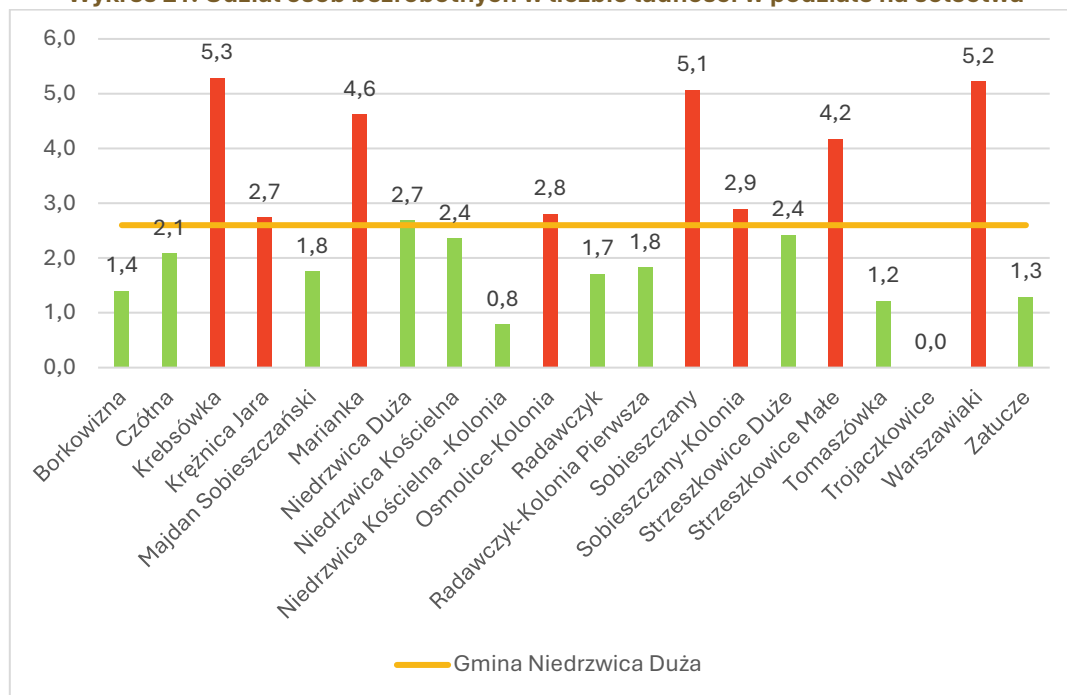

Średnia wartość wskaźnika udziału osób bezrobotnych w liczbie ludności ogółem dla gminy Niedzwica Duża wynosi 2,63%. Wśród miejscowości, w których odnotowano przekroczenia względem średniej, należy wskazać: Krebsówkę, Krężnicę Jarą, Mariankę, Niedzwicę Dużą, Osmolice-Kolonia, Sobieszczany, Sobieszczany-Kolonia, Strzeszkowice Małe oraz Warszawiaki. Do sołectw z wartością wskaźnika poniżej średniej możemy zaliczyć następujące miejscowości: Borkowizna, Czółna, Majdan Sobieszczański, Niedzwica Kościelna, Niedzwica Kościelna Kolonia, Radawczyk, Radawczyk Kolonia Pierwsza, Strzeszkowice Duże, Tomaszówka oraz Zatulce. Należy również zaznaczyć, że w miejscowości Zatulce nie odnotowano w 2023 roku osób bezrobotnych.

Szczególnie duży udział osób bezrobotnych w liczbie ludności widoczny jest w Krebsówce (5,6%), Warszawiakach (5,2%) oraz Sobieszczanach (5,1%).

Problem bezrobocia rozpatrywany pod kątem liczby osób dotkniętych bezrobociem skoncentrowany jest przede wszystkim w sołectwie Niedzwica Duża. W 2023 roku na terenie sołectwa zamieszkiwało 121 osób bezrobotnych, co stanowi 38,4% ogółu bezrobotnych w gminie.

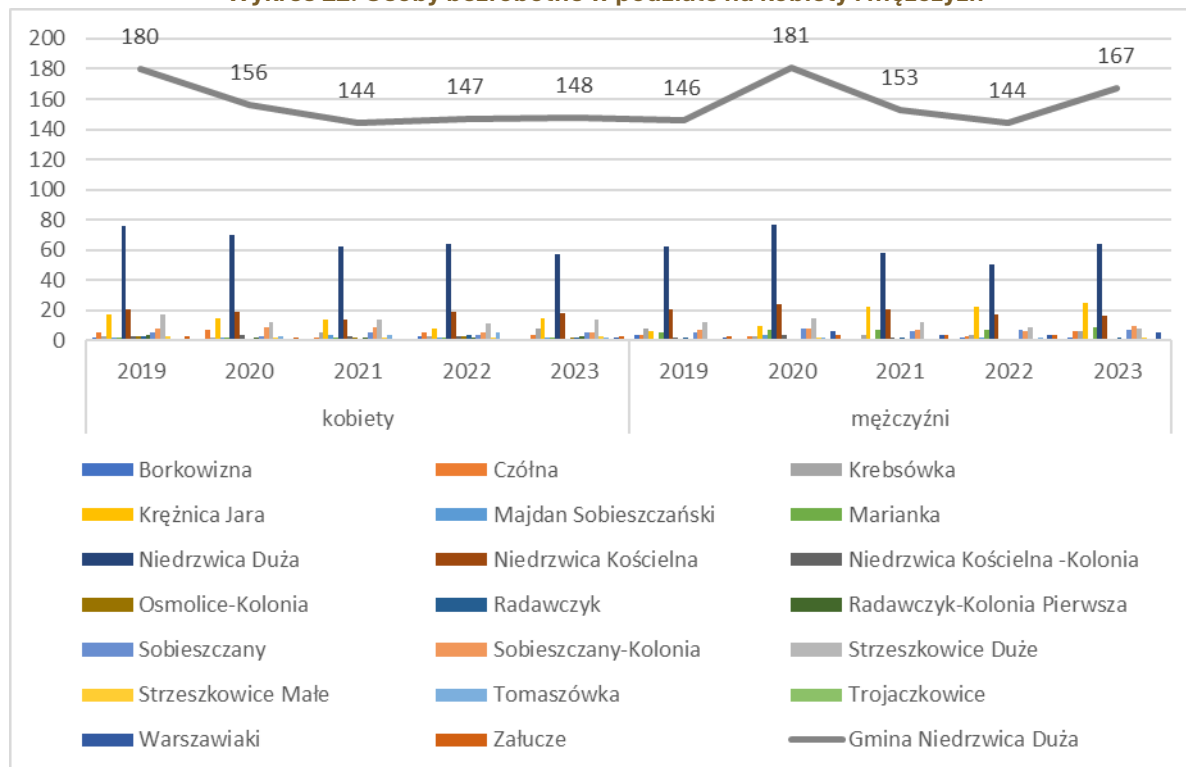
Wykres 21. Udział osób bezrobotnych w liczbie ludności w podziale na sołectwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy, Filia w Bełżycach

Rozpatrując problem bezrobocia, warto przyrzeć się jaki procent bezrobotnych ogółem stanowią kobiety. Liczba bezrobotnych kobiet w latach 2019-2021 wykazywała tendencję spadkową, natomiast od 2021 roku liczba bezrobotnych kobiet ulega drobnym wahaniom i oscyluje w granicach 144-148 osób. Zdecydowanie bardziej dynamiczna sytuacja przedstawia się wśród mężczyzn pozostających bez pracy – liczba osób bezrobotnych w latach 2019-2023 ulegała ciągłym wahaniom oscylującym w granicach od 144 do 181 osób.

Wykres 22. Osoby bezrobotne w podziale na kobiety i mężczyzn

Analiza uwarunkowań gospodarczych

Diagnoza obszaru gospodarczego stanowi jeden z elementów wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Głównym czynnikiem warunkującym wzrost i rozwój gospodarczy oraz dobrobyt społeczeństwa jest poziom przedsiębiorczości mieszkańców. Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich może rozwiązać wiele wyzwań, takich jak bezrobocie, niskie dochody, czy ubóstwo.

Przedsiębiorczość

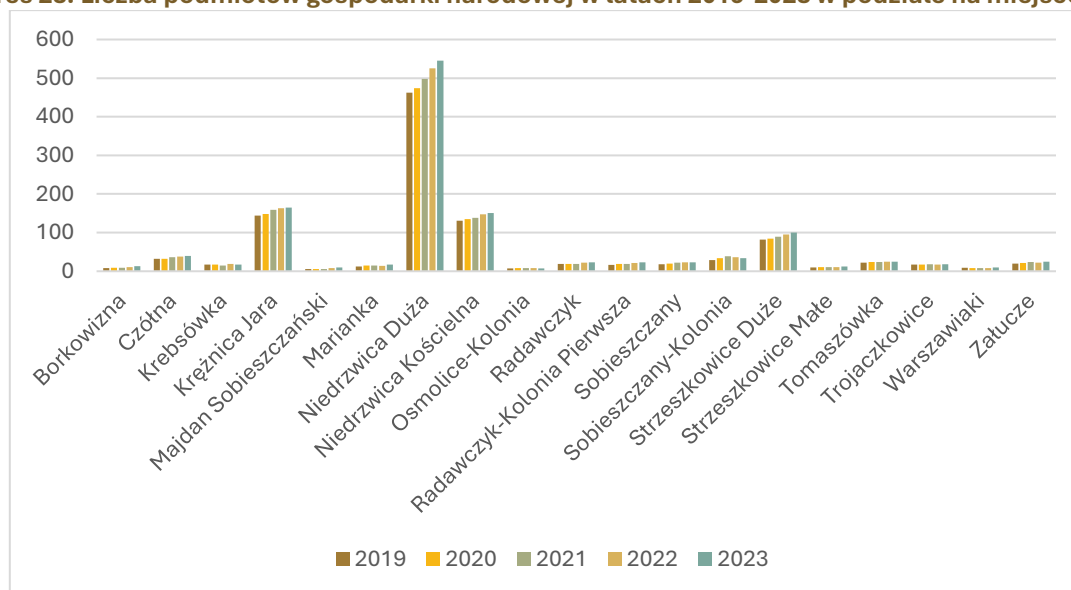
Poziom przedsiębiorczości w gminach można określić za pomocą następujących wskaźników: struktury przedsiębiorstw, liczby przedsiębiorstw wpisanych do CEIDG, liczby podmiotów wyrejestrowanych i z zawieszoną działalnością.

Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w latach 2019-2023 wykazywała tendencje wzrostową. W 2023 roku zarejestrowanych było w sumie 1 258 podmiotów. Najwięcej podmiotów zlokalizowanych jest w obrębie miejscowości Niedzwica Duża, z kolei najmniej na terenie Osmolic-Kolonii, Majdanu Sobieszczańskiego, Warszawiaków.

Udział podmiotów gospodarki narodowej w miejscowościach w stosunku do liczby podmiotów gospodarki narodowej ogółem stanowi podstawowy wskaźnik obrazujący poziom przedsiębiorczości gminy w podziale na jednostki pomocnicze. W związku z powyższym, wskaźnik ten będzie podstawą do wyznaczenia obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji gminy Niedzwica Duża.

Podmioty gospodarki narodowej zlokalizowane w miejscowości Niedzwica Duża stanowią 43,3% podmiotów gospodarki narodowej gminy Niedzwica Duża. Oznacza to, że teren miejscowości jest atrakcyjny pod względem lokalizowania podmiotów gospodarki, z drugiej strony wysokie natężenie podmiotów gospodarczych w centrum gminy, będącego również terenem podstawowych usług mieszkańców może prowadzić do zbyt dużej eksploatacji terenów i wzrastania dysproporcji pomiędzy centralnymi terenami gminy a jej peryferiami. Wspomniane powyżej miejscowości charakteryzujące się najmniejszą liczbą podmiotów gospodarki narodowej, stanowią łącznie poniżej 2,5% podmiotów gospodarki narodowej gminy.

Wykres 23. Liczba podmiotów gospodarki narodowej w latach 2019-2023 w podziale na miejscowości

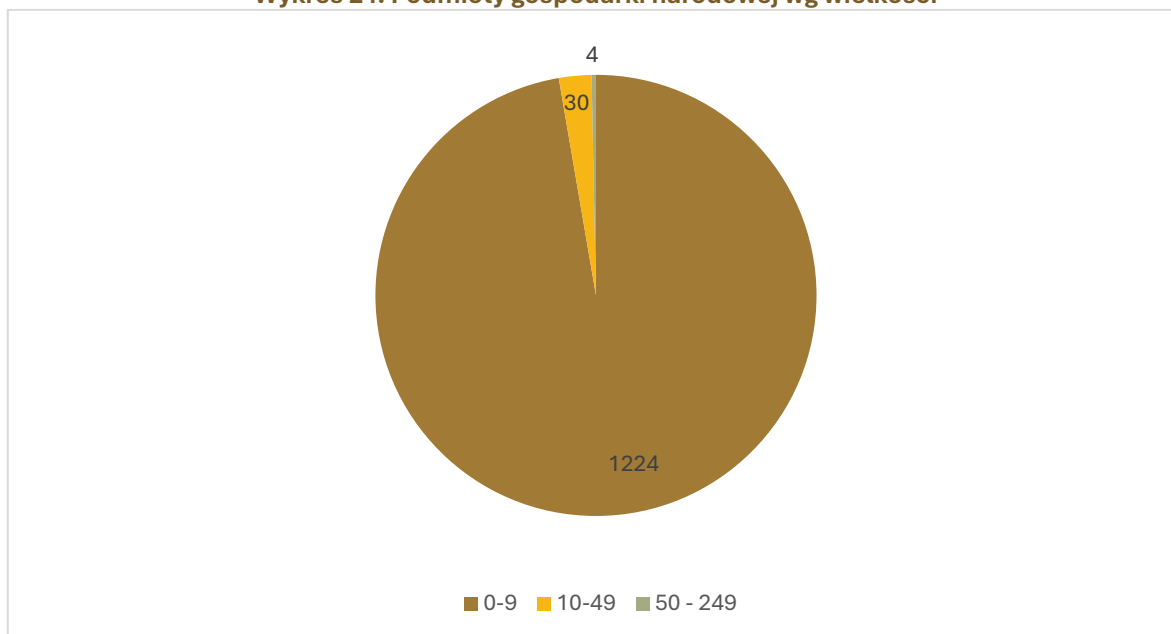
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Tabela 5. Udział procentowy podmiotów gospodarki narodowej w miejscowościach w stosunku do liczby podmiotów gospodarki narodowej ogółem

Miejscowość	Udział procentowy podmiotów gospodarki narodowej
Borkowizna	1,0
Czółna	3,2
Krebsówka	1,4
Krężnica Jara	13,1
Majdan Sobieszczański	0,8
Marianka	1,4
Niedzwica Duża	43,3
Niedzwica Kościelna	12,0
Osmolice-Kolonia	0,6
Radawczyk	1,8
Radawczyk-Kolonia Pierwsza	1,8
Sobieszczany	1,8
Sobieszczany-Kolonia	2,7
Strzeszkowice Duże	7,9
Strzeszkowice Małe	1,0
Tomaszówka	2,0
Trojaczkowice	1,4
Warszawiaki	0,8
Zatucze	2,0
Gmina Niedzwica Duża	100,0

Wpływ na poziom przedsiębiorczości ma nie tylko liczba podmiotów, ale również ich wielkość. Na terenie gminy Niedzwica Duża największy udział wśród zarejestrowanych podmiotów mają przedsiębiorstwa zatrudniające do 9 osób. W 2023 stanowiły one 97,3% wszystkich podmiotów.

Wykres 24. Podmioty gospodarki narodowej wg wielkości

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

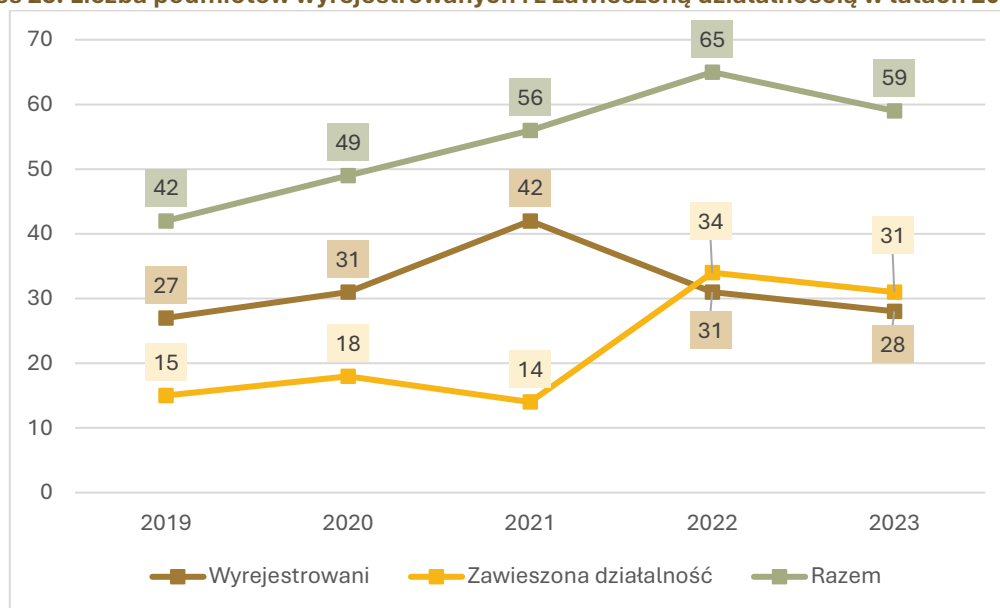
Zgodnie z Centralną Ewidencją i Informacją o Działalności Gospodarczej na terenie gminy Niedzwica Duża w 2023 roku funkcjonowało 51 przedsiębiorstw. Liczba przedsiębiorstw wpisanych do CEIDG w latach 2019-2023 ulegała ciągłym wahaniom i przedstawiała się następująco:

Tabela 6. Liczba przedsiębiorstw wpisanych do CEIDG w latach 2019-2023

Liczba przedsiębiorstw wpisanych do CEIDG w latach 2019-2023					
Gmina Niedzwica Duża	2019	2020	2021	2022	2023
	44	50	52	49	51

Kolejnym czynnikiem warunkującym poziom przedsiębiorczości jest liczba podmiotów wyrejestrowanych i podmiotów z zawieszoną działalnością. W latach 2019-2022 zauważalny jest stały wzrost podmiotów wyrejestrowanych i z zawieszoną działalnością razem. Do 2021 roku liczba wyrejestrowanych podmiotów przeważała nad liczbą podmiotów z zawieszoną działalnością, natomiast w kolejnych latach, pomimo niewielkich różnic, to działalności zawieszone stanowią większą część tego wskaźnika.

Wykres 25. Liczba podmiotów wyrejestrowanych i z zawieszoną działalnością w latach 2019-2023

Analiza uwarunkowań środowiskowych

Diagnoza obszaru środowiskowego stanowi jeden z elementów wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Ma ona na celu zidentyfikowanie terytoriów problemowych, w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska naturalnego, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska.

Jakość środowiska

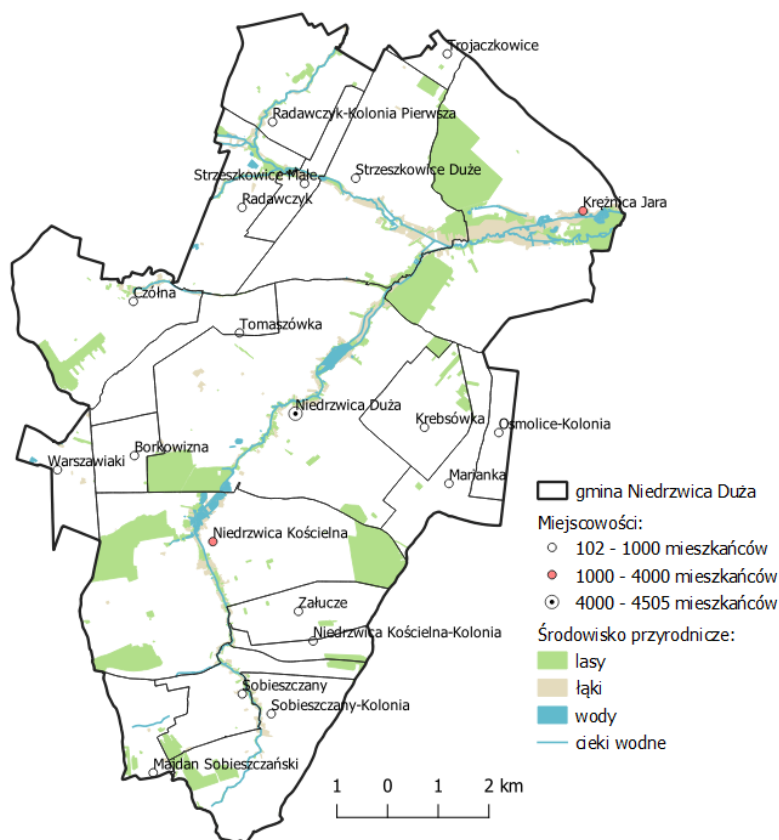
Wskaźnikami jakości środowiska są np. stan czystości atmosfery, hydrosfery, gleby, dostępność i zasobność w wodę, stan i powierzchnia lasów. Zanieczyszczenie środowiska jest kluczowym zagrożeniem dla codziennego zdrowia i samopoczucia mieszkańców gminy, w związku z czym może realnie oddziaływać na kształtowanie sfery społecznej i gospodarczej gminy.

Uwarunkowania naturalne

Obszary przyrodnicze w gminie Niedzwica Duża usytuowane są w dość dużym rozproszeniu. Tereny zielone znajdują się w większości na jej peryferiach i składają się głównie z terenów leśnych i zadrzewionych. Lasy zajmują powierzchnię 874,28 ha, co stanowi 8,19% powierzchni gminy.

Przez gminę Niedzwica przeptywają trzy rzeki: Nędznica, Ciemięga oraz Krężniczanka. Rzeka Nędznica jest najdłuższą rzeką gminy, tworzącą jej główną oś przyrodniczą. Przebiega na linii północny-wschód – południowy-zachód a jej długość wynosi ok. 17 km.

Mapa 5. Środowisko naturalne gminy Niedzwica Duża

Źródło: opracowanie własne

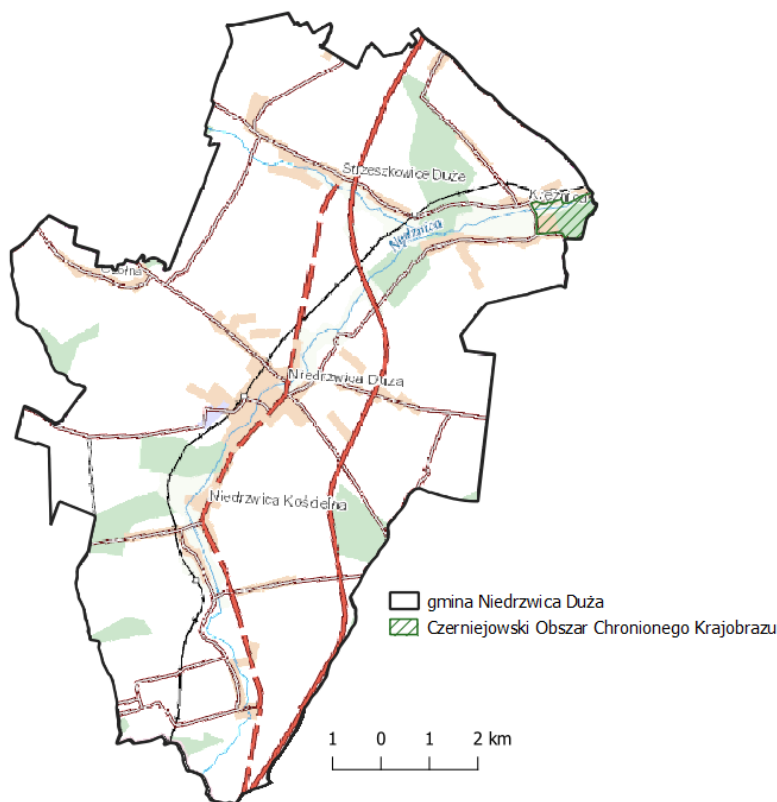
Obszary chronione

Obszary chronione choć mogą wydawać się przestrzenią, która ogranicza gminę w działaniach, stanowią w rzeczywistości jej potencjał. Rewitalizacja opierająca się na chronieniu obszarów cennych przyrodniczo i przywracająca im dawne funkcje jest procesem kształtującym kapitał przyszłych pokoleń. Obecność obszarów prawnie chronionych w strukturze funkcjonalno-przestrzennej gminy wpływa pozytywnie na jakość środowiska przyrodniczego, w tym na jakość powietrza.

Teren gminy Niedzwica Duża charakteryzuje się niewielkim udziałem obszarów chronionych w swojej strukturze funkcjonalno-przestrzennej. Wśród obszarów prawnie chronionych występujących na terenie gminy należy wymienić Czarniejowski Obszar Chronionego Krajobrazu o powierzchni 79,44 ha. Obszar chroniony usytuowany jest we wschodniej części Krężnicy Jarej. Czarniejowski Obszar Chronionego Krajobrazu posiada duże walory botaniczne i zróżnicowane typy ekosystemów. Rośliny rzadkie i chronione reprezentują różne grupy siedliskowe.

Mapa 6. Obszary chronione gminy Niedzwica Duża

Źródło: opracowanie własne

Uwarunkowania antropogeniczne

Na jakość środowiska przyrodniczego wpływają nie tylko naturalne uwarunkowania i walory, ale również dawne i obecne wpływy antropogeniczne. Do czynników antropogenicznych wpływających na stan jakości środowiska możemy zaliczyć m.in. liczbę budynków z węglowymi kotłami ciepła czy dostęp do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.

Jako pierwszy czynnik antropogeniczny poddano analizie liczbę budynków z węglowymi kotłami ciepła. Pomimo rosnącej świadomości ekologicznej Polaków, duża część budynków mieszkalnych i obiektów użyteczności publicznej w dalszym ciągu ogrzewana jest przy pomocy przestarzałych kotłów węglowych. Jest to jedna z podstawowych przyczyn wysokiego poziomu emisji dwutlenku węgla i innych gazów cieplarnianych do atmosfery oraz innych problemów z tym związanych, tj. ogólnego zanieczyszczenia powietrza, niskiego komfortu życia czy też problemów zdrowotnych ludności.

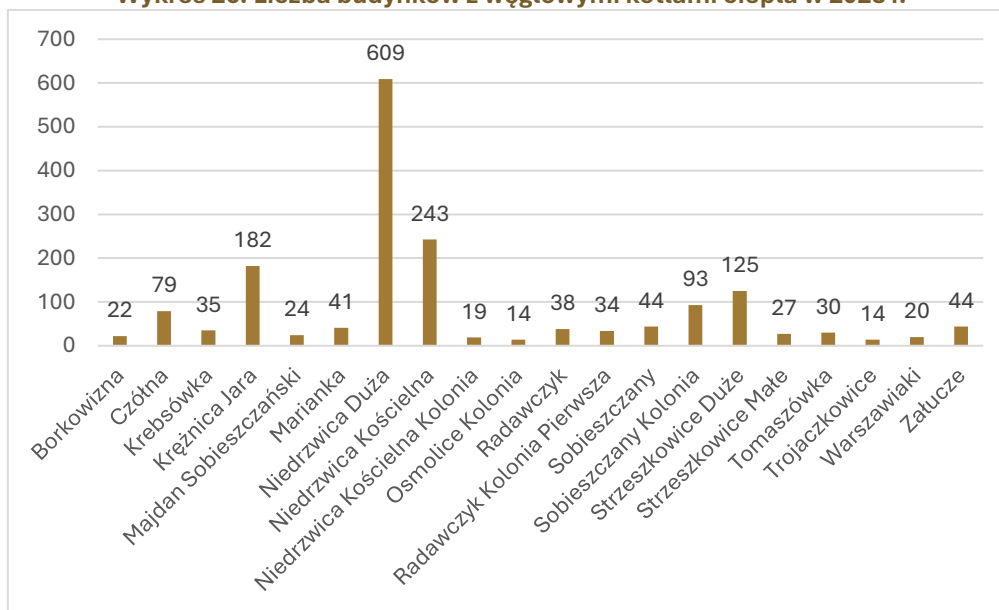
Biorąc pod uwagę mnogość problemów, jakie wiążą się z wykorzystaniem powyższego źródła ciepła, zdecydowano o zamieszczeniu wskaźnika udziału budynków z węglowymi kotłami ciepła w ogólnej liczbie budynków wśród wskaźników delimitacyjnych.

Najwięcej budynków wyposażonych w węglowe kotły ciepła zlokalizowanych jest w miejscowości Niedzwica Duża – 609 budynków, zaś najmniej w miejscowościach Osmolice Kolonia i Trojaczkowice – po 14 budynków. Równie istotny co liczba budynków ogrzewanych kotłami węglowymi jest procent jaki te budynki stanowią w ogólnej liczbie budynków. Średni udział liczby budynków ogrzewanych kotłami węglowymi w stosunku do ogółu budynków wynosi 38,6%. Wartość powyżej średniej dla gminy odnotowano w następujących sołectwach: Czółna, Marianka, Niedzwica Kościelna, Niedzwica Kościelna Kolonia, Radawczyk Kolonia Pierwsza,

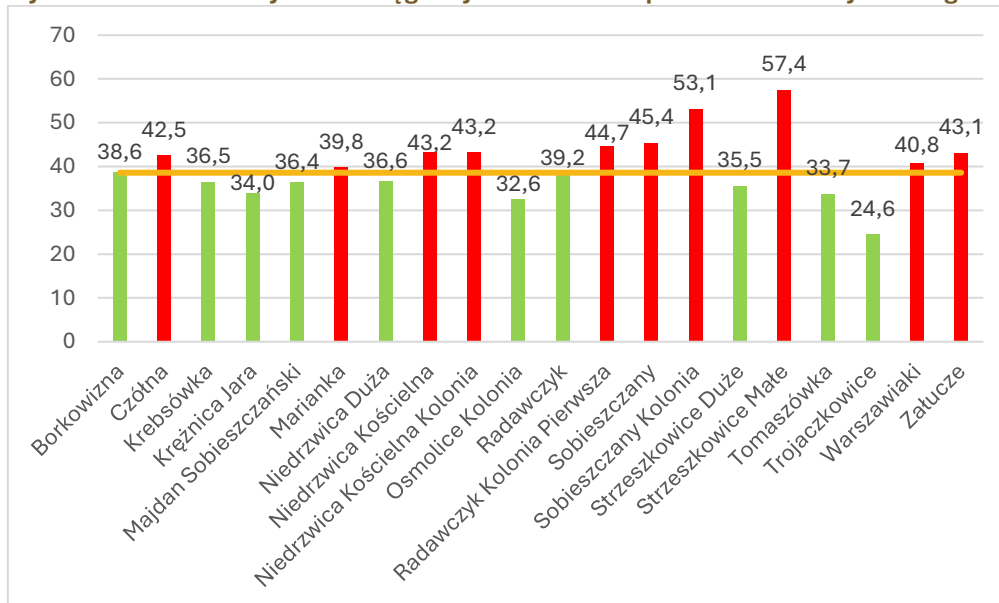
Sobieszczany, Sobieszczany Kolonia, Strzeszkowice Małe, Warszawiaki oraz Zątucze. Szczególnie wysoki udział budynków z węglowymi kotłami ciepła, powyżej 45%, zanotowano w następujących miejscowościach: Strzeszkowicach Małych (57,4%), Sobieszczanach Kolonii (53,1%) oraz Sobieszczanach (45,4%).

Wartość równą i poniżej średniej można zaobserwować w miejscowościach: Borkowizna, Krebsówka, Krężnica Jara, Majdan Sobieszczański, Niedrzwica Duża, Osmolice Kolonia, Radawczyk, Strzeszkowice Duże, Tomaszówka oraz Trojaczkowice.

Wykres 26. Liczba budynków z węglowymi kotłami ciepła w 2023 r.

Wykres 27. Udział budynków z węglowymi kotłami ciepła w liczbie budynków ogółem

Drugim czynnikiem antropogenicznym mającym wpływ na środowisko i jakość życia mieszkańców jest dostęp do sieci wodociągowej. Dostęp do czystej i bezpiecznej wody jest podstawowym prawem każdego człowieka. Woda przeznaczona do spożycia, która jest dostarczana do sieci wodociągowej i wodociągu, jest regularnie poddawana badaniom i podlega

programowi monitoringu. Jest to bardzo istotne, szczególnie na terenach rolniczych, gdzie ryzyko zanieczyszczenia wody nawozami jest dość wysokie.

Zgodnie z pozyskanymi danymi, dostęp do sieci wodociągowej ma 16 z 20 miejscowości gminy Niedzwica Duża. Sieć wodociągowa nie została poprowadzona w miejscowości Radawczyk, Radawczyk Kolonia Pierwsza, Strzeszkowice Duże i Strzeszkowice Małe. Mieszkańcy tych miejscowości korzystają ze studni.

Analiza uwarunkowań przestrzenno-funkcjonalnych

Diagnoza obszaru przestrzenno-funkcjonalnego jest jednym z elementów wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Ma ona na celu zidentyfikowanie terytoriów problemowych, w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych.

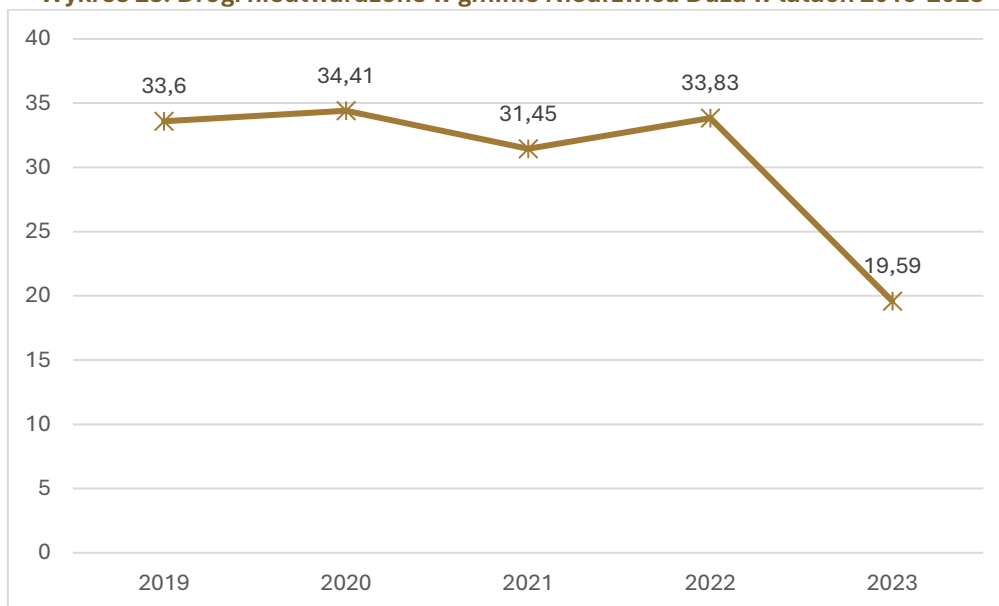
Obsługa komunikacyjna

Obsługa komunikacyjna terenu jest istotnym elementem w dobrym funkcjonowaniu gminy. Dostęp do dobrej jakości dróg kształtuje rozwój społeczny i gospodarczy gminy, pośrednio wpływając na jakość życia mieszkańców.

Przez teren gminy Niedzwica Duża przebiega droga ekspresowa S19 oraz dwie drogi wojewódzkie o numerach 848 i 834. Droga ekspresowa wraz z drogami wojewódzkimi stanowią główne osi komunikacyjne analizowanego obszaru. Położenie dróg wojewódzkich dzieli gminę na cztery części, zapewniając mieszkańcom dość dobry dostęp do dróg publicznych. W tym miejscu warto zauważyć, że na obsługę komunikacyjną terenu wpływa nie tylko obecność dróg o wyższej klasie, ale również liczba i rozmieszczenie przystanków autobusowych. Na terenie gminy funkcjonuje ok. 30 przystanków autobusowych. Przystanki autobusowe zlokalizowane są wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych.

Na jakość infrastruktury drogowej wpływa również stan techniczny dróg. W 2023 roku długość dróg nieutwardzonych zaliczanych do kategorii dróg publicznych wynosiła 19,59 km. Poniższy wykres przedstawia zmiany w długości dróg nieutwardzonych w latach 2019-2023.

Wykres 28. Drogi nieutwardzone w gminie Niedzwica Duża w latach 2019-2023

Uzupełnieniem infrastruktury drogowej gminy Niedzwica Duża jest linia kolejowa. Przebiega ona na linii północny-wschód – południe. W obrębie gminy zlokalizowana jest jedna stacja kolejowa w Niedzwicy Dużej i cztery przystanki kolejowe: Krężnica Jara, Majdan, Niedzwica Kościelna oraz Leśniczówka.

Wykres 29. Infrastruktura drogowa i kolejowa

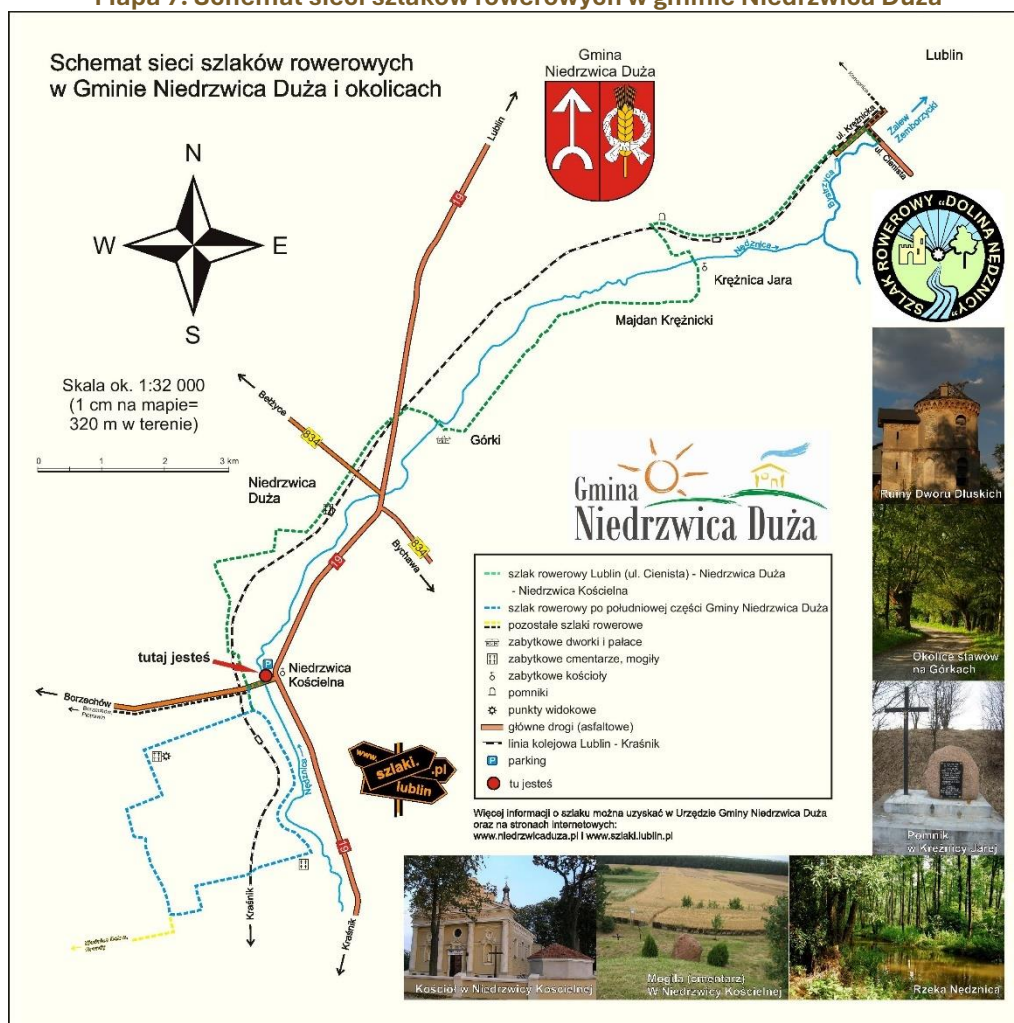

Źródło: opracowanie własne

Na atrakcyjność obszaru pod kątem obsługi komunikacyjnej wpływa dostępność szlaków rowerowych i tras turystycznych. Poniższa grafika przedstawia schemat sieci szlaków rowerowych w gminie Niedzwica Duża i okolicach.

W 2009 roku został otworzony, liczący 30 km - szlak rowerowy „Doliną Nędnicy”. Trasa szlaku biegnie wzdłuż rzeki Nędnicy i została wytyczona tak, by pokazać niezwykle walory krajobrazowe oraz ciekawe, historyczne miejsca gminy. Całą trasę można podzielić na dwa etapy: zielony szlak północny, mający swój początek w Lublinie na ul. Cienistej oraz oznaczoną kolorem niebieskim pętlę południową, rozpoczynającą się w Niedzwicy Kościelnej. Szlak biegnie przez następujące miejscowości: Krężnicę Jarą, Majdan Krężnicki, Górki, Niedzwicę Dużą oraz Niedzwicę Kościelną.

Mapa 7. Schemat sieci szlaków rowerowych w gminie Niedzwica Duża

Źródło: <https://ns.niedzwicaduza.pl/>

Kultura, turystyka i rekreacja

Historia i kultura stanowią podstawę tworzącą tożsamość lokalną mieszkańców Gminy Niedzwica Duża. Poziom infrastruktury społecznej, w tym liczba obiektów zabytkowych i stanowisk archeologicznych wpływa również na jakość terenów publicznych.

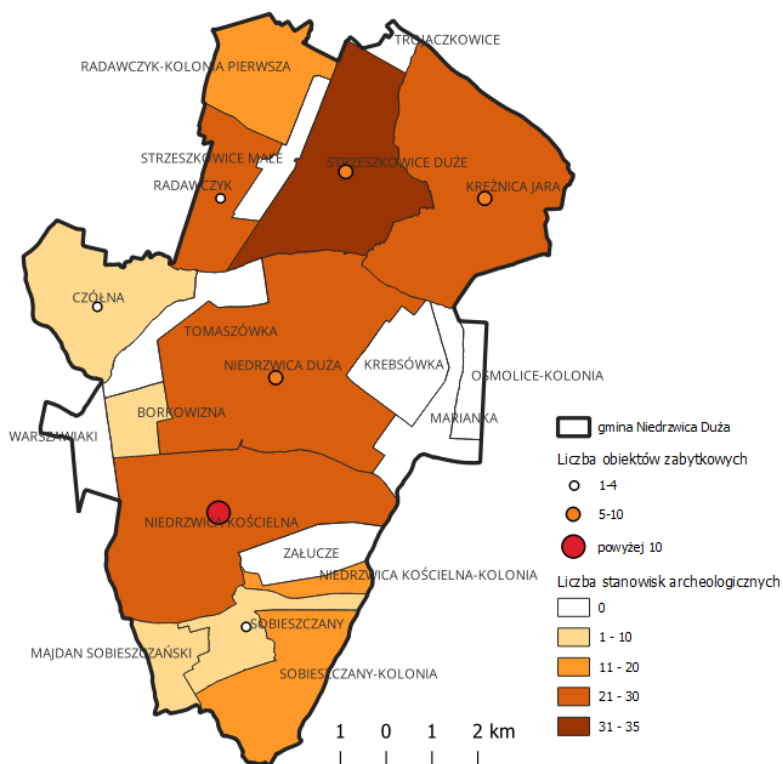
W obrębie gminy zlokalizowane są 32 obiekty zabytkowe i 192 stanowiska archeologiczne. Najwięcej obiektów zabytkowych zlokalizowanych jest w Niedzwicy Kościelnej – 12 obiektów, stanowiących 37,5% obiektów zabytkowych gminy. Z kolei największą liczbą stanowisk

archeologicznych charakteryzują się miejscowości Strzeszkowice Duże – 35 stanowisk archeologicznych, stanowiących 17,7% ogółu oraz Niedzwica Duża – 30 stanowisk archeologicznych, stanowiących 15,2% ogółu.

Tabela 7. Liczba obiektów zabytkowych i stanowisk archeologicznych

Miejscowości	Liczba obiektów zabytkowych	Liczba stanowisk archeologicznych
Borkowizna	0	3
Czółna	1	7
Krebsówka	0	0
Kreżnica Jara	6	24
Majdan Sobieszczański	0	2
Marianka	0	0
Niedzwica Duża	6	30
Niedzwica Kościelna	12	22
Niedzwica Kościelna-Kolonia	0	16
Osmolice Kolonia	0	0
Radawczyk	1	24
Radawczyk-Kolonia Pierwsza	0	13
Sobieszczany	1	10
Sobieszczany Kolonia	0	11
Strzeszkowice Duże	5	35
Strzeszkowice Małe	0	0
Tomaszówka	0	0
Trojaczkowice	0	0
Warszawiaki	0	0
Załucze	0	0
Razem	32	197

Mapa 8. Występowanie obiektów zabytkowych i stanowisk archeologicznych

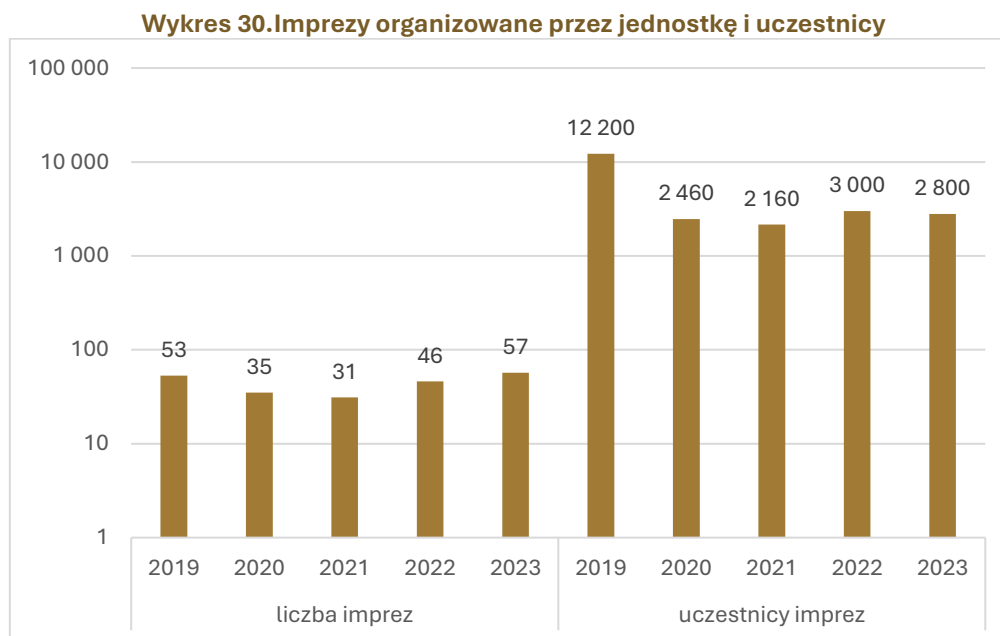
Źródło: opracowanie własne

Funkcje kulturalne na terenie gminy Niedzwica Duża są realizowane przez dwie instytucje – Gminną Bibliotekę Publiczną w Niedzwicy Dużej wraz z trzema filiami oraz Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji w Niedzwicy Dużej. Ofertę kulturalną gminy wzbogacają liczne zespoły muzyczne, stowarzyszenia i grupy, które w swoim repertuarze sięgają do lokalnych tradycji:

- 1) Orkiestra Dęta OSP z Niedzwicy Dużej,
- 2) Młodzieżowa Orkiestra Dęta OSP w Niedzwicy Kościelnej,
- 3) Zespół „Prosto z Pola”,
- 4) Zespół „Krajka”,
- 5) Zespół Biesiada” ze Strzeszkowic,
- 6) Zespół i Kapela „Swojacy”,
- 7) Grupa malarska,
- 8) Grupa rekonstrukcji historycznej ludności cywilnej „IRMA”,
- 9) Studio filmowe „Lepiej STUDIO”,
- 10) Nieformalna Grupa Graczy „DIUNA”,
- 11) Foto Niedzwica,
- 12) Klub Seniora „Złota Jesień”,
- 13) Stowarzyszenie Emerytów i Rencistów „Spokojna Przystań”.

Działalność instytucji kultury w gminie Niedzwica Dużą dobrze widoczna jest w danych statystycznych dotyczących liczby imprez organizowanych w poszczególnych latach, jak i liczby uczestników tych imprez. W 2019 roku zauważalny jest bardzo duży udział uczestników imprez, sięgający 12 200 osób. Wraz z wybuchem pandemii COVID-19 nastąpił gwałtowny spadek zarówno liczby zainteresowanych osób imprezami kulturalnymi jak i liczby samych imprez. Proces przywracania dawnego poziomu aktywności mieszkańców nadal trwa.

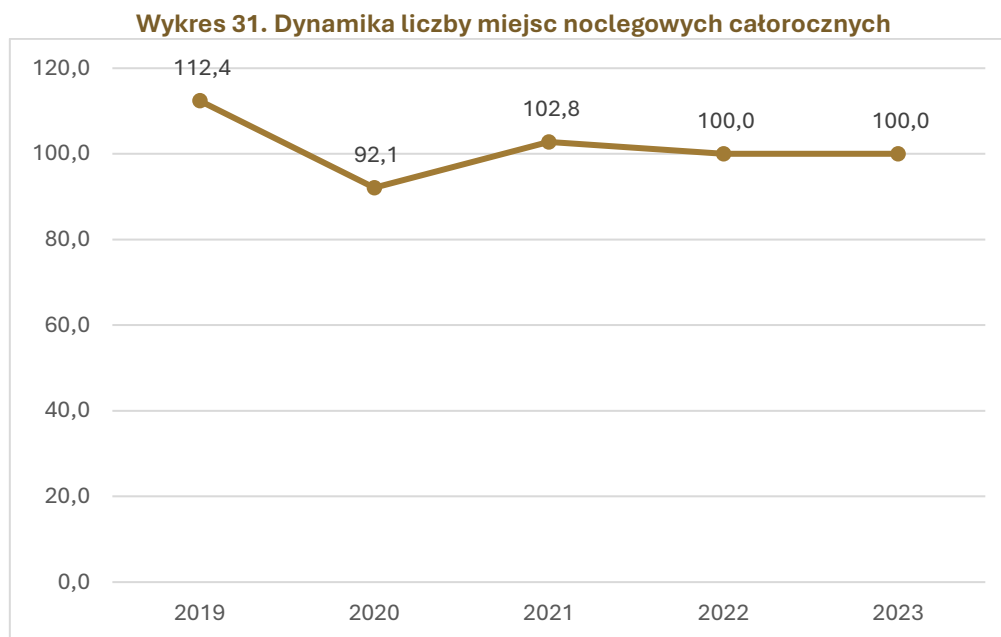

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Na poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym wpływają nie tylko organizowane przez instytucje imprezy kulturalne, ale również atrakcyjność turystyczna i rekreacyjna gminy, na którą oprócz walorów krajobrazowych składa się m.in. baza noclegowa i gastronomiczna.

Bazę noclegową gminy realizuje 5 obiektów noclegowych, z czego 4 to obiekty hotelowe całoroczne. W tym miejscu warto się przyjrzeć wskaźnikowi dynamiki liczby miejsc noclegowych.

Podobnie jak w przypadku liczby i uczestników imprez, widoczny jest wpływ pandemii COVID-19. Widoczny jest spadek wartości wskaźnika, po którym wzrost następuje powoli nie osiągając jednak wartości początkowej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

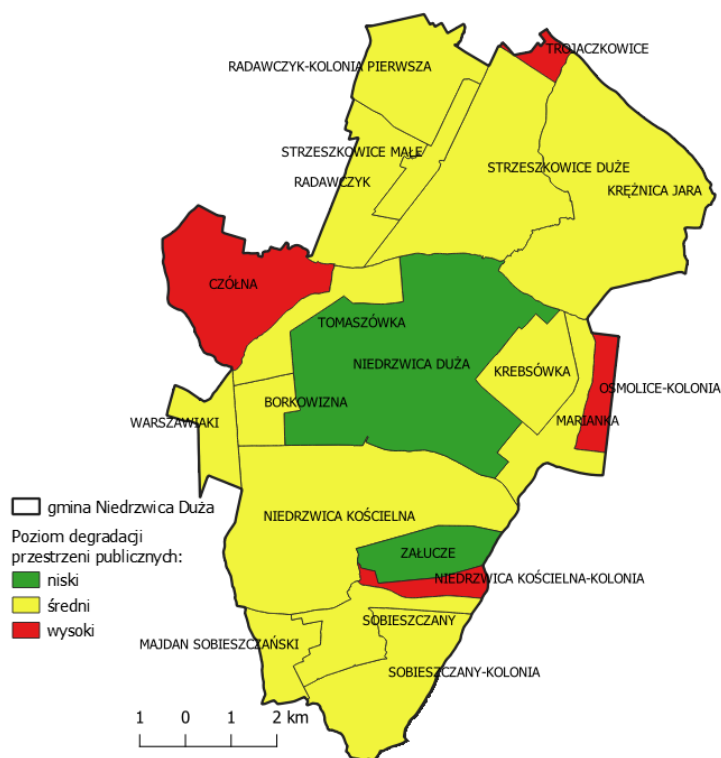
Jakość terenów publicznych

Wśród zjawisk przestrzenno-funkcjonalnych mających wpływ na wyznaczenie obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji należy wymienić jakość terenów publicznych. Oddziałują one nie tylko na walory estetyczne miejsca, ale również na jakość oferowanych usług.

Poniższa mapa przedstawia poziom degradacji przestrzeni publicznej z uwzględnieniem ich rozmieszczenia. Większość obszaru gminy przejawia się średnim poziomem degradacji przestrzeni publicznych. Niski poziom degradacji przestrzeni publicznych wykazują miejscowości Niedzwica Duża i Zatucze, natomiast wysoki poziom degradacji zauważalny jest w obrębie Czóten, Osmolic-Kolonii, Niedzwicy Kościelnej-Kolonii oraz Trojaczkowic.

Mapa 9. Poziom degradacji przestrzeni publicznych

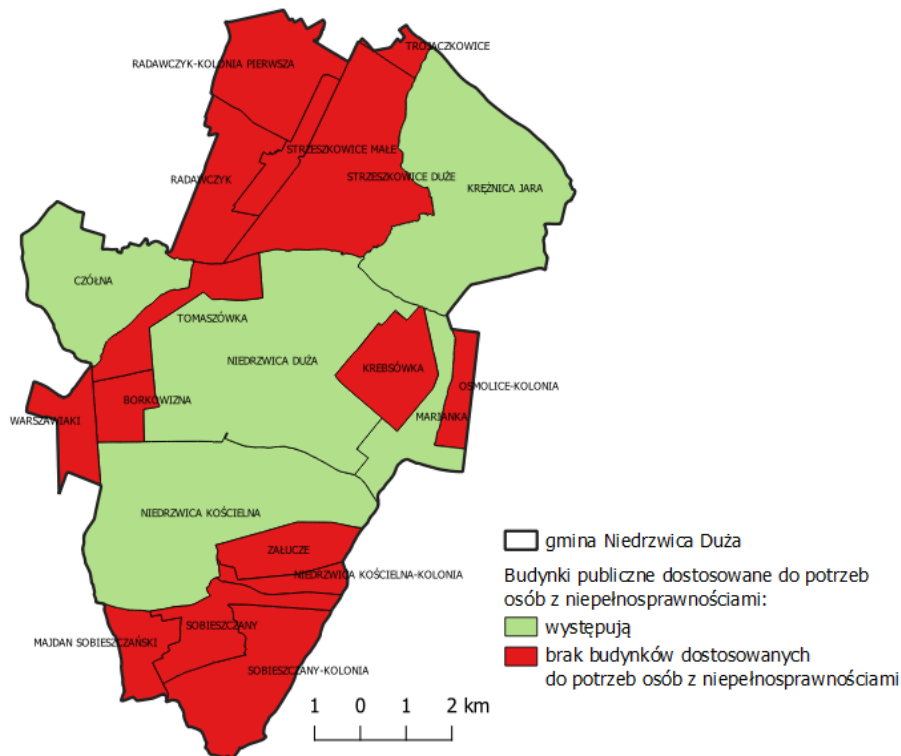
Źródło: opracowanie własne

Na odbiór terenów publicznych przez mieszkańców wpływa dostępność budynków publicznych dla osób z niepełnosprawnościami. Jest to bardzo istotne dla rozwoju społecznego i przeciwdziałaniu wykluczeniu. Z uwagi na istotę problemu dostępności obiektów publicznych dla osób z niepełnosprawnościami, wskaźnik występowania budynków publicznych dostosowanych do osób ze szczególnymi potrzebami zostanie uwzględniony wśród wskaźników delimitacyjnych pozwalających na wskazanie obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji.

W gminie Niedzwica Duża standardy dostępności spełnia 7 budynków publicznych. Są one zlokalizowane w obrębie miejscowości Czółna, Krężnica Jara, Marianka, Niedzwica Duża, Niedzwica Kościelna i Strzeszkowice Duże. Oznacza to, że budynki publiczne zlokalizowane na terenie: Borkowizny, Krebsówki, Majdanu Sobieszczańskiego, Niedzwicy Kościelnej Kolonii, Osmolic-Kolonii, Radawczyka, Radawczyka Kolonii Pierwszej, Sobieszczan, Sobieszczan Kolonii, Strzeszkowic Dużych, Strzeszkowic Małych, Tomaszówki, Trojaczkowic, Warszawiaków oraz Załucza nie spełniają standardów dostępności, co może w sposób znaczący utrudniać codzienne funkcjonowanie i korzystanie z podstawowych usług i dóbr publicznych. Osoby o szczególnych potrzebach ulegają wykluczeniu i stają się zależne od osób trzecich, co może negatywnie wpływać na ich poziom aktywności społecznej i poczucia sprawczości.

Poniższa mapa przedstawia podział przestrzenny miejscowości w obrębie których występują budynki publiczne niedostosowane do osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami.

Mapa 10. Występowanie budynków dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami

Źródło: opracowanie własne

Analiza uwarunkowań technicznych

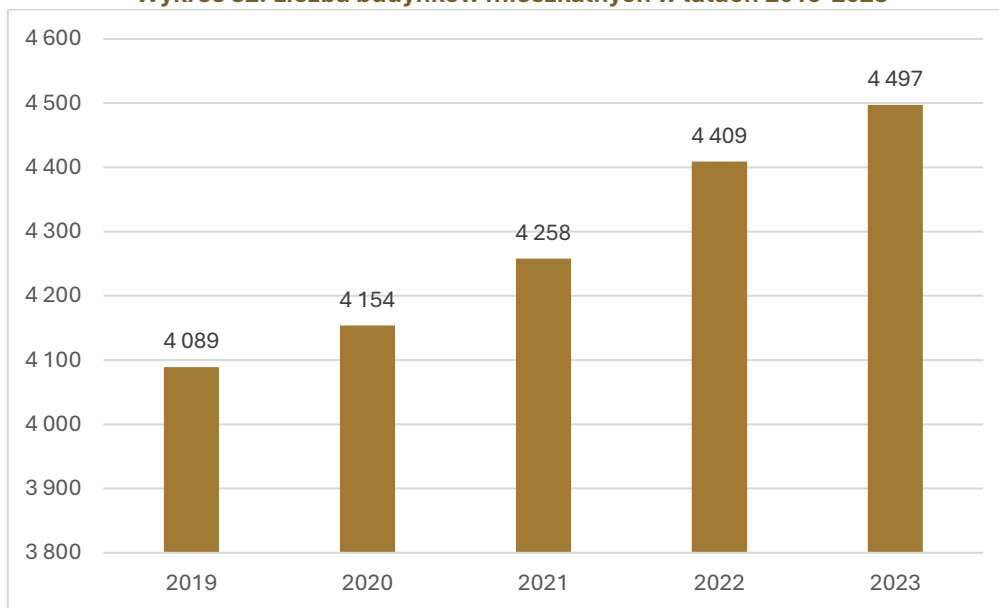
Piątym elementem pozwalającym na określenie obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji są zjawiska techniczne. Do negatywnych zjawisk technicznych zaliczamy przede wszystkim stan techniczny obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowanie rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Obiekty budowlane

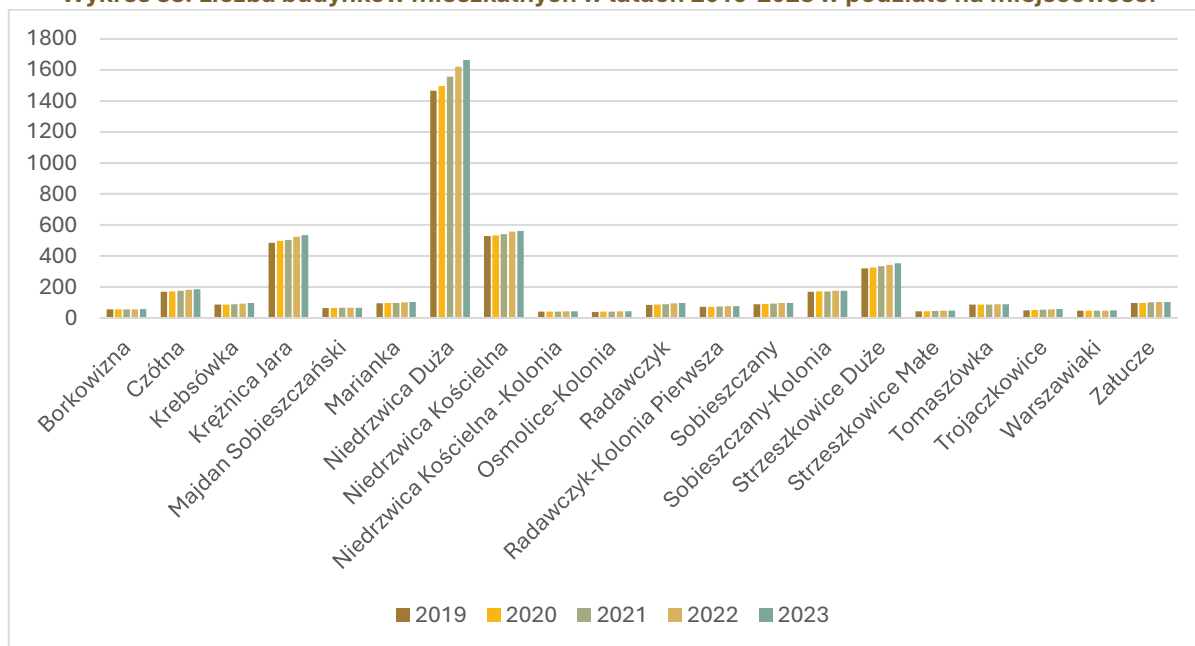
Zasoby mieszkaniowe są bardzo istotnym czynnikiem świadczącym o rozwoju gminy. W pewien sposób związane są również z rozwojem gospodarczym społeczeństwa oraz poziomem jego zamożności.

W latach 2019-2023 liczba budynków mieszkalnych wzrosła o 408 obiektów. Największy przyrost budynków mieszkalnych odnotowano w miejscowości Nierzwica Duża (+198 budynków/5 lat), co może świadczyć o dobrej dostępności do podstawowych usług, m.in. szkół, ośrodka zdrowia, sklepów. Z kolei najmniejszym zainteresowaniem wśród nowych mieszkańców cieszą się poniższe miejscowości: Warszawianki (+1 budynek mieszkalny/5 lat), Borkowizna (+2 budynki mieszkalne/5 lat), Majdań Sobieszczański (+2 budynki mieszkalne/5 lat) oraz Nierzwica Kościelna Kolonia (+2 budynki mieszkalne/5 lat).

Wykres 32. Liczba budynków mieszkalnych w latach 2019-2023

Wykres 33. Liczba budynków mieszkalnych w latach 2019-2023 w podziale na miejscowości

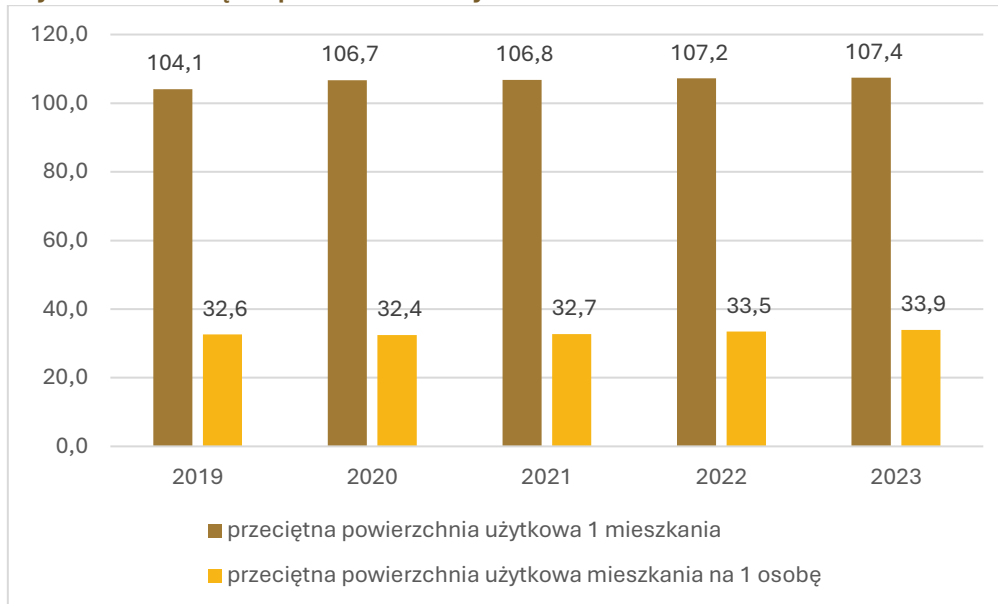

Na zasoby mieszkaniowe gminy wpływa liczba mieszkań komunalnych w gminie oraz ich stan techniczny. Zapotrzebowanie na mieszkania komunalne uzależnione jest przede wszystkim od regulacji prawnych i uwarunkowań lokalnych gminy. Gmina Nierdzwica Duża w 2022 roku posiadała 20 mieszkań komunalnych.

Uszczegółowieniem wskaźnika dotyczącego liczby mieszkań na terenie Gminy Nierdzwica Duża, mogą być wskaźniki określające przeciętną powierzchnię użytkową 1 mieszkania oraz przeciętną powierzchnię użytkową przypadającą na 1 mieszkańca. W obydwu przypadkach, możemy zauważyć nieznaczny wzrost wartości wskaźnika w analizowanym okresie. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w latach 2019-2023 wzrosła o 3,3 m², osiągając tym samym wartość wskaźnika na poziomie 107,4 m².

W przypadku przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania na 1 osobę, w 2023 roku wskaźnik osiągnął wartość 33,9 m², co w stosunku do roku 2019 daje nam wzrost na poziomie 1,3 m². Należy jednak zaznaczyć, że wpływ na taki stan rzeczy może mieć również wyludnianie się Gminy Niedzwica Duża, a nie znacząca poprawa zasobów mieszkaniowych poprzez istotny wzrost liczby mieszkań oddanych do użytku.

Wykres 34. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania i mieszkania na 1 osobę

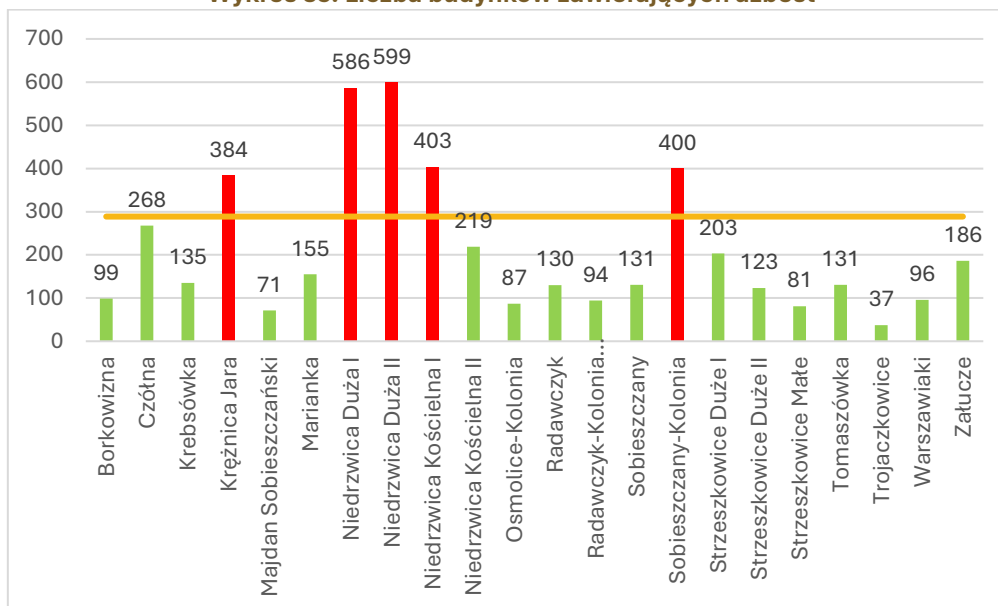
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Do negatywnych zjawisk technicznych mających wpływ na wyznaczenie obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji niewątpliwie należy liczba budynków zawierających azbest. Azbest występuje głównie w starszych budynkach o zabudowie zagrodowej. Jest to wyrób mogący szkodliwie oddziaływać zarówno na środowisko, jak i zdrowie ludzi. W związku z powyższym procent budynków zawierających azbest jest wskaźnikiem delimitacyjnym, pozwalającym wyznaczyć obszary zdegradowane i obszary rewitalizacji gminy Niedzwica Duża.

Średnia liczba budynków zawierających azbest dla gminy Niedzwica Duża to 288,7. Zdecydowanie najwięcej budynków zawierających azbest znajduje się w obrębie sołectw Niedzwica Duża cz. I i II. Powyżej średniej gminnej znajdują się również Krężnica Jara, Niedzwica Kościelna I oraz Sobieszczany Kolonia.

Budynki zawierające azbest zlokalizowane w obrębie miejscowości Niedzwica Duża stanowią 25,7% budynków ogółem. Powyżej średniej, która dla gminy Niedzwica Duża wynosi 5,0% budynków zawierających azbest w ogólnej liczbie budynków, znajdują się następujące miejscowości: Czółna, Krężnica Jara, Niedzwica Kościelna, Sobieszczany Kolonia oraz Strzeszkowice Duże,

Wykres 35. Liczba budynków zawierających azbest

Tabela 8. Procentowy udział budynków zawierających azbest w liczbie budynków ogółem

Miejscowość	Udział procentowy budynków zawierających azbest w liczbie budynków ogółem
Borkowizna	2,1
Czótka	5,8
Krebsówka	2,9
Krężnica Jara	8,3
Majdan Sobieszczański	1,5
Marianka	3,4
Niedzwica Duża	25,7
Niedzwica Kościelna	8,7
Niedzwica Kościelna -Kolonia	4,7
Osmolice-Kolonia	1,9
Radawczyk	2,8
Radawczyk-Kolonia Pierwsza	2,0
Sobieszczany	2,8
Sobieszczany-Kolonia	8,7
Strzeszkowice Duże	7,1
Strzeszkowice Małe	1,8
Tomaszówka	2,8
Trojaczkowice	0,8
Warszawiaki	2,1
Zatucze	4,0

Infrastruktura sieciowa

Dostęp mieszkańców obszarów wiejskich do infrastruktury sieciowej ma ogromny wpływ na kształtowanie osadnictwa i rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru, a zatem na jakość życia mieszkańców gminy.

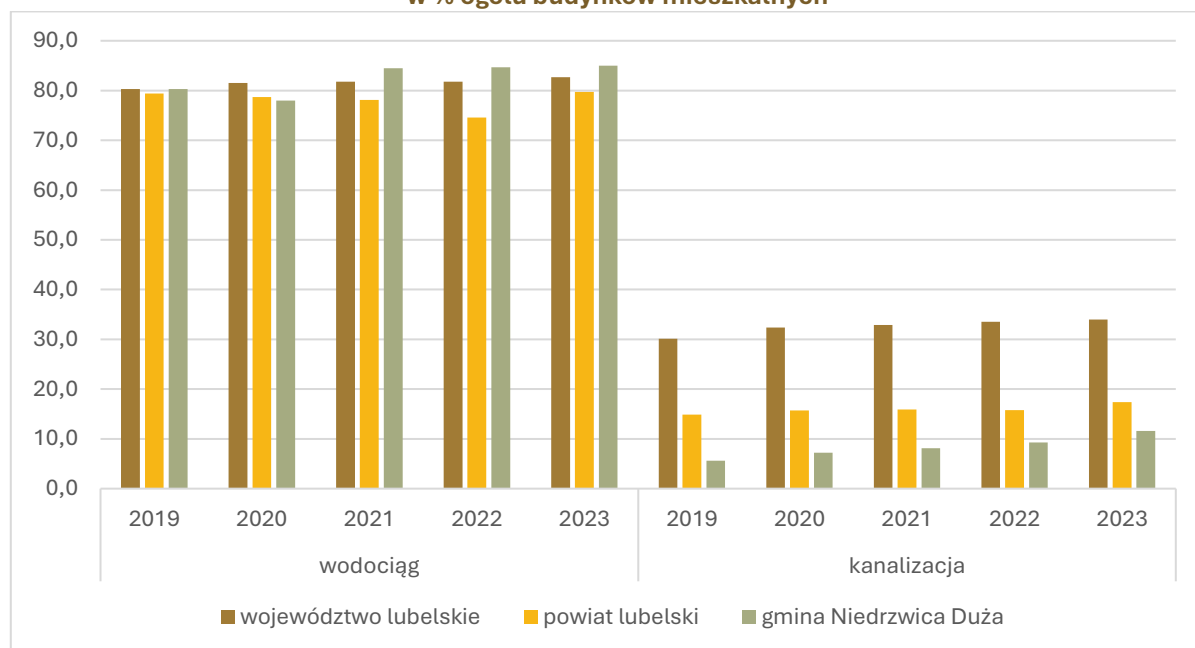
Zgodnie z danymi GUS, przeciętny dostęp do infrastruktury sieciowej przedstawia się następująco:

- 1) do sieci wodociągowej w 2023 roku podłączonych było 85% budynków mieszkalnych,

co w stosunku do roku 2019 wykazuje wzrost na poziomie 5,8%, 2) do sieci kanalizacyjnej w 2023 roku podłączonych było 11,6% budynków mieszkalnych, co w stosunku do roku 2019 wykazuje wzrost na poziomie 107,1%.

Od 2021 roku średni dostęp do sieci wodociągowej w gminie Niedzwica Duża jest na wyższym poziomie niż średnia dla powiatu i województwa lubelskiego, z kolei dostęp do sieci kanalizacyjnej w gminie Niedzwica Duża pomimo corocznego wzrostu nie osiągnął poziomu wykazywanego przez powiat i województwo lubelskie.

**Wykres 36. Budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury technicznej
– w % ogółu budynków mieszkalnych**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Dostęp do sieci wodociągowej jest jednym z głównych czynników pozwalających na zidentyfikowanie obszarów problemowych. Poniższa tabela przedstawia długość sieci wodociągowej w latach 2019-2023 wraz z jej lokalizacją. Całość sieci wodociągowej gminy Niedzwica Duża jest zlokalizowana w trzech miejscowościach: Niedzwicy Dużej, Strzeszkowicach Dużych oraz Krężnicy Jarej. Zauważalne jest również duże rozdrobnienie odcinków sieci wodociągowej.

Tabela 9. Długość sieci wodociągowej w latach 2019-2023

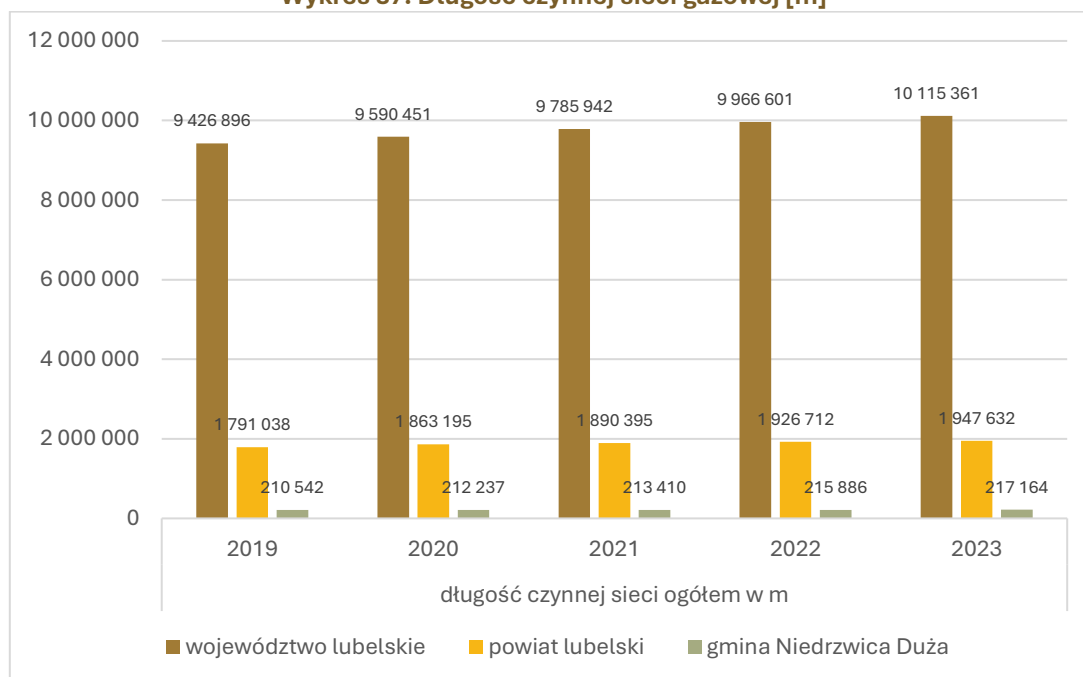
Długość sieci wodociągowej w latach 2019-2023					
Miejscowość	2019	2020	2021	2022	2023
Niedzwica Duża ul. Przeskok (zwrot)	61,0 m				
Strzeszkowice Duże	401,4 m				
Niedzwica Duża os. BIS	302,0 m				
Niedzwica Duża ul. Kolejowa		132,5 m			
Niedzwica Duża ul. Miła (zwrot)		117,0 m			
Krężnica Jara		156,2 m			

Niedzwica Duża ul. Magnoliowa		42,0 m			
Niedzwica Duża teren GOKSiR		299,3 m			
Niedzwica Duża ul. Za Torami (zwrot)			182,0 m		
Niedzwica Duża ul. Żużłowa (zwrot)			126,9 m		
Niedzwica Duża ul. Bełżycka (zwrot)			367,5 m		
Krężnica Jara			1643,44 m w tym 1342,8 m (sieć) 300,63 m (odgałęzienia)		
Niedzwica Duża ul. Na Stawy (zwrot)			93,0 m		
Niedzwica Duża ul. Księżycowa (zwrot)			90,0 m		
Niedzwica Duża ul. Krzywa (zwrot)				194,11 m	
Krężnica Jara (zwrot)					203,5 m
Niedzwica Duża ul. Kraśnicka					32,6 m

W tym miejscu warto przyrzeć się dostępowi mieszkańców gminy do sieci kanalizacyjnej. Obszary wiejskie charakteryzują się dość małym dostępem do sieci kanalizacyjnej. W województwie lubelskim dostęp do kanalizacji ma średnio co czwarty mieszkaniec. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w gminie Niedzwica Duża wynosi 16,6 km, a korzysta z niej 1 491 osób (10,6% mieszkańców gminy).

Na infrastrukturę techniczną, oprócz sieci wodociągowych i kanalizacyjnych, składa się również sieć gazowa. Długość czynnej sieci gazowej w gminie Niedzwica Duża w 2023 roku wynosiła 217 164m, co stanowi ok. 11% czynnej sieci powiatu lubelskiego i ok. 2% czynnej sieci województwa lubelskiego, przy czym w 2019 roku długość czynnej sieci gazowej w gminie stanowiła 11,7% czynnej sieci gazowej powiatu lubelskiego i 2,2% czynnej sieci gazowej województwa lubelskiego. Oznacza to, że gmina Niedzwica Duża wolniej rozwija swoją sieć gazową w stosunku do średniego wzrostu pozostałych gmin należących do powiatu i województwa lubelskiego.

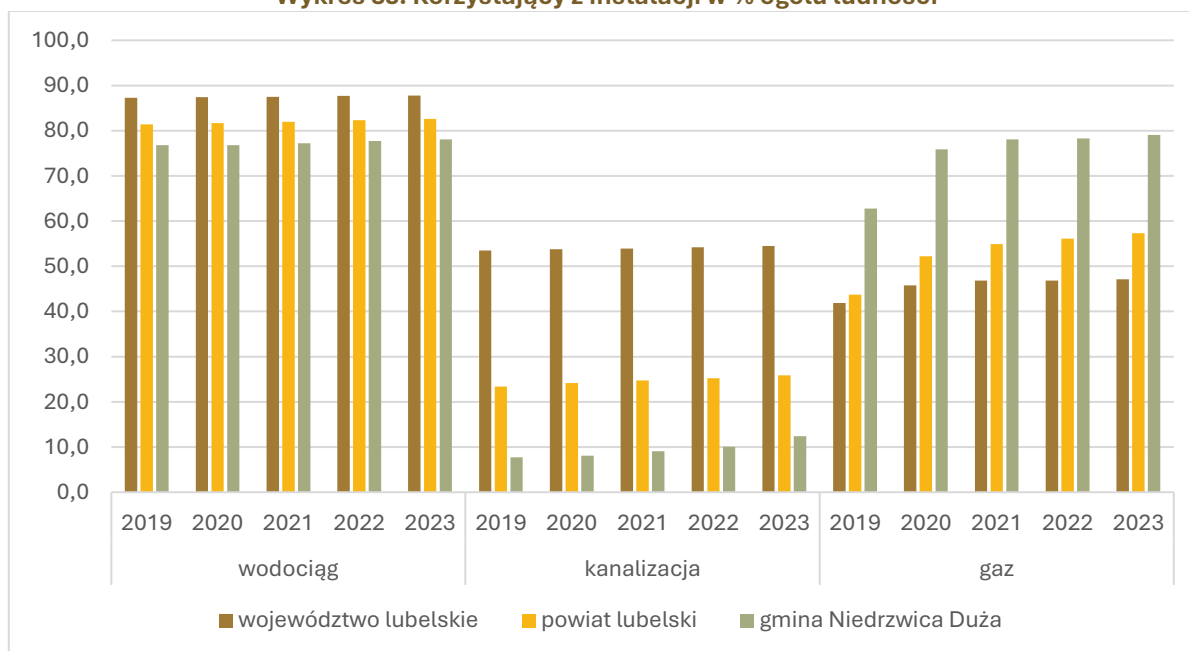
Wykres 37. Długość czynnej sieci gazowej [m]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Równie istotne co długość czynnych urządzeń sieciowych jest liczba mieszkańców korzystających z nich. Zgodnie z poniższym wykresem, średni udział mieszkańców gminy Niedzwica Duża korzystających z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej jest mniejszy niż wartości przedstawiane dla powiatu i województwa lubelskiego. Z kolei, w przypadku sieci gazowej mieszkańcy gminy Niedzwica Duża wskaźnik osób korzystających z instalacji jest wyższy od wskaźnika prezentowanego dla powiatu i województwa lubelskiego.

Wykres 38. Korzystający z instalacji w % ogółu ludności

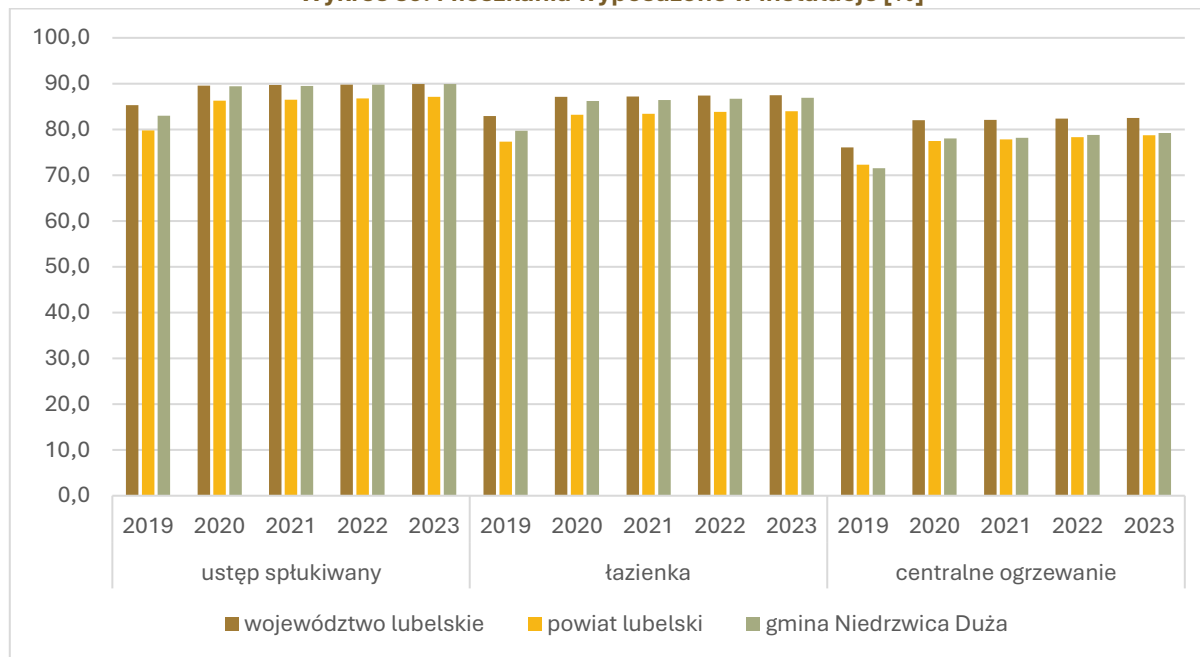
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Ostatnim elementem prezentującym techniczne uwarunkowania gminy Niedzwica Duża jest dostęp mieszkań do instalacji techniczno-sanitarnych rozumianych jako dostęp do łazienki,

ustępu spłukiwanego i centralnego ogrzewania. Zgodnie z danymi pozyskanymi przez GUS, w gminie Niedzwica Duża wskaźnik udziału mieszkań wyposażonych w łazienkę i centralne ogrzewanie w ogólnej liczbie mieszkań jest niższy niż wartość wskaźnika przedstawionego dla ogółu województwa lubelskiego. Wartość wskaźnika odpowiadająca dostępowi mieszkań do ustępu spłukiwanego nie odbiega od wartości wskaźnika przedstawianego dla województwa lubelskiego. Średnie wartości wyposażenia mieszkań w instalacje dla powiatu lubelskiego są niższe niż dla gminy Niedzwica Duża i województwa lubelskiego.

Wykres 39. Mieszkania wyposażone w instalacje [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Niedzwica Duża zostało przeprowadzone w oparciu o analizę wskaźnikową i analizę jakościową.

Poprzez diagnozę stanu obecnego określono, które miejscowości (wyznaczone jako jednostki referencyjne) notują najgorszą sytuację w następujących obszarach: społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym i technicznym. W każdym z powyższych obszarów wskazano przynajmniej jeden wskaźnik delimitacyjny, ze szczególnym uwzględnieniem obszaru społecznego.

Analiza jakościowa dotyczyła interpretacji wyników otrzymanych w poszczególnych obszarach oraz badania ankietowego na potrzeby opracowania GPR i formułowania na tej bazie wniosków diagnostycznych.

Należy również zaznaczyć, że przeprowadzona analiza, w przypadku poszczególnych rozdziałów miała zazwyczaj charakter dwupoziomowy. Przedstawione dane i statystyki na poziomie Gminy Niedzwica Duża były zazwyczaj elementem diagnozy o charakterze ogólnym. Jednak w przypadku każdego z obszarów były one pomocne w określeniu stanu Gminy oraz określeniu bardziej szczegółowych wskaźników delimitacyjnych.

Do wyznaczenia obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji posłużą następujące wskaźniki delimitacyjne z obszaru społecznego, gospodarczego, środowiskowego, przestrzenno-funkcjonalnego oraz technicznego.

Tabela 10. Wskaźniki delimitacyjne

Obszar społeczny		
W1	Zmiana liczby urodzeń w latach 2019-2023 (% i ilościowa)	Starzejące się społeczeństwo
W2	Zmiana liczby osób z niepełnosprawnościami	Wzrost wydatków na pomoc społeczną
W3	Procent interwencji publicznych w sołectwach w ogólnej liczbie interwencji publicznych (2023)	Przestępczość
W4	Frekwencja na zebraniach sołeckich podczas ostatniego wyboru sołtysa (2024)	Niski poziom aktywności społecznej
W5	Procent osób bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności poszczególnych sołectw (2023)	Bezrobocie
Obszar gospodarczy		
W6	Liczba podmiotów gospodarki narodowej w miejscowości w stosunku do liczby podmiotów gospodarki narodowej w gminie (2023)	Niski poziom aktywności gospodarczej
Obszar środowiskowy		
W7	Procent budynków z węglowymi kotłami ciepła (2023)	Zagrożenie środowiskowe
Obszar przestrzenno-funkcjonalny		
W8	Poziom degradacji przestrzeni publicznych	Niski poziom przestrzeni publicznej
W9	Występowanie budynków publicznych niedostosowanych do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami (2023)	Niski poziom przestrzeni publicznej
Obszar techniczny		
W10	Procent budynków zawierających azbest	Niedostosowanie budynków do standardów technicznych

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji: obszar zdegradowany określony jest jako teren cechujący się występowaniem negatywnych zjawisk sfery społecznej oraz przynajmniej jednego z negatywnych zjawisk określających pozostałe sfery. W przypadku Gminy Niedzwica Duża dokonano analizy wszystkich wymienionych w ustawie stref.

W dalszej części niniejszego opracowania przedstawiono zbiorowe zestawienie wszystkich zastosowanych w diagnozie wskaźników delimitacyjnych wraz z określeniem ich wartości prowadzącej do określenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Czerwony kolor oznacza obszar o nasilonym zjawisku zdegradowania, żółty kolor oznacza średnie nasilenie wskaźnika degradacji, natomiast kolor zielony oznacza niskie lub brak nasilenia negatywnych zjawisk. Biały kolor przeznaczony jest dla obszarów dla których brak jest danych o stopniu nasilenia zjawiska kryzysowego.

Do dokładnego wyznaczenia obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji wykorzystano metodę punktową. Obszarowi o nasilonym negatywnym zjawisku przypisuje się 5 punktów, dla obszaru o średnim nasileniu negatywnych zjawisk przypisuje się 3 punkty. Obszary o niskim lub braku nasilenia zjawisk kryzysowych przypisuje się 0 punktów. Następnie przyjmuje się następującą klasyfikację:

powyżej 25 pkt. – obszar zdegradowany w dużym stopniu,

22-25 pkt. – obszar zdegradowany w średnim stopniu,

poniżej 22 pkt. – obszar niezdegradowany lub o niskim stopniu zdegradowania.

Tabela 11. Matryca poziomu występowania zjawisk kryzysowych

	W1	W2	W3	W4	W5	W6	W7	W8	W9	W10	Razem
Borkowizna											26
Czółna											26
Krebsówka											30
Krężnica Jara											25
Majdan Sobieszczański											24
Marianka											25
Niedzwica Duża											29
Niedzwica Kościelna											21
Niedzwica Kościelna-Kolonia											24
Osmolice-Kolonia											21
Radawczyk											24
Radawczyk-Kolonia Pierwsza											22
Sobieszczań											31
Sobieszczań-Kolonia											29
Strzeszkowice Duże											25

Tabela 12. Powierzchnia i liczba mieszkańców w podziale na miejscowości

Miejscowość	Powierzchnia	% udział w powierzchni gminy Niedzwica Duża	Liczba ludności	% udział w liczbie ludności Gminy Niedzwica Duża
Borkowizna	2,1052 ha	1,6	143	1,2
Czółna	4,24 ha	3,2	480	4,0
Krebsówka	2,898 ha	2,2	265	2,2
Krężnica Jara	12,2981 ha	9,4	1459	12,2
Majdan Sobieszczański	0,9 ha	0,7	171	1,4
Marianka	5,7568 ha	4,4	238	2,0
Niedzwica Duża	34,8613 ha	26,6	4505	37,6
Niedzwica Kościelna	25,9495 ha	19,8	1442	12,0
Niedzwica Kościelna - Kolonia	2,7721 ha	2,1	127	1,1
Osmolice-Kolonia	1,7744 ha	1,4	107	0,9
Radawczyk	6,3276 ha	4,8	234	2,0
Radawczyk-Kolonia Pierwsza	3,1487 ha	2,4	219	1,8
Sobieszczany	4,3893 ha	3,3	237	2,0
Sobieszczany-Kolonia	4,1775 ha	3,2	519	4,3
Strzeszkowice Duże	11,4307 ha	8,7	907	7,6
Strzeszkowice Małe	0,9293 ha	0,7	120	1,0
Tomaszówka	2,139 ha	1,6	247	2,1
Trojaczkowice	0,602 ha	0,5	102	0,9
Warszawiaki	3,31 ha	2,5	134	1,1
Załucze	1,2307 ha	0,9	311	2,6
RAZEM	131,2402 ha	100,0	11 967	100,0

W związku z powyższym wyznaczono następujące obszary rewitalizacji obejmujące miejscowości: Borkowizna, Czółna, Krebsówka, Niedzwica Duża, Sobieszczany, Sobieszczany Kolonia, Strzeszkowice Małe.

Z uwagi na możliwość wyznaczenia podobszarów rewitalizacji nieposiadających wspólnych granic, zdecydowano się podzielić obszar rewitalizacji na sześć następujących podobszarów:

Podobszar 1 – Czółna,

Podobszar 2 – Borkowizna,

Podobszar 3 – Krebsówka,

Podobszar 4 – Niedzwica Duża,

Podobszar 5 – Sobieszczany i Sobieszczany Kolonia,

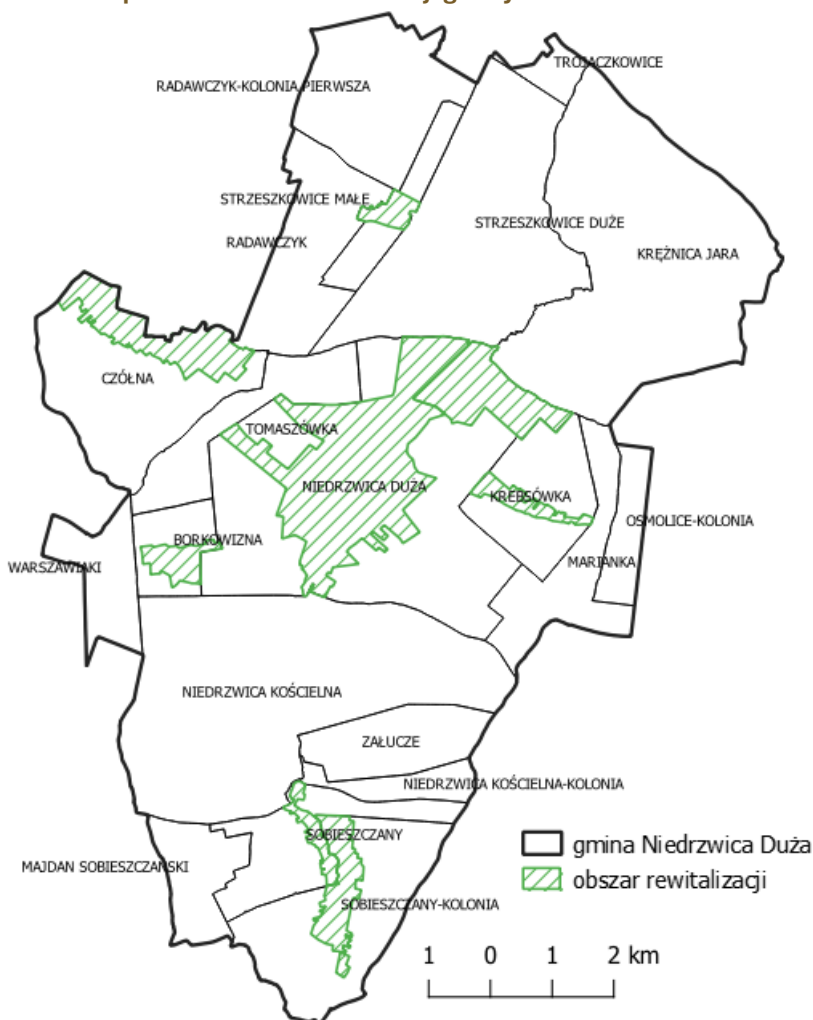
Podobszar 6 – Strzeszkowice Małe.

Obszar rewitalizacji łącznie obejmuje powierzchnię ok. 19,08 ha, co stanowi 14,54% gminy Niedzwica Duża. Obszar ten zamieszkuje ok. 3 361 osób, stanowiących 28,1% mieszkańców

gminy. Obszar został ograniczony do terenów zamieszkałych. W przypadku miejscowości Niedzwica Duża obszar rewitalizacji nie pokrywa wszystkich terenów zabudowanych ze względu na ograniczenia ustawowe. W związku z powyższym, na terenie miejscowości Niedzwica Duża zdecydowano o wyznaczeniu obszarów rewitalizacji w miejscach najbardziej eksploatowanych przez mieszkańców.

Wyznaczony obszar rewitalizacji charakteryzuje się największym skupieniem negatywnych zjawisk społecznych przy jednoczesnym występowaniu przynajmniej jednego negatywnego zjawiska z co najmniej jednej sfery: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej.

Mapa 12. Obszar rewitalizacji gminy Niedzwica Duża

Źródło: opracowanie własne

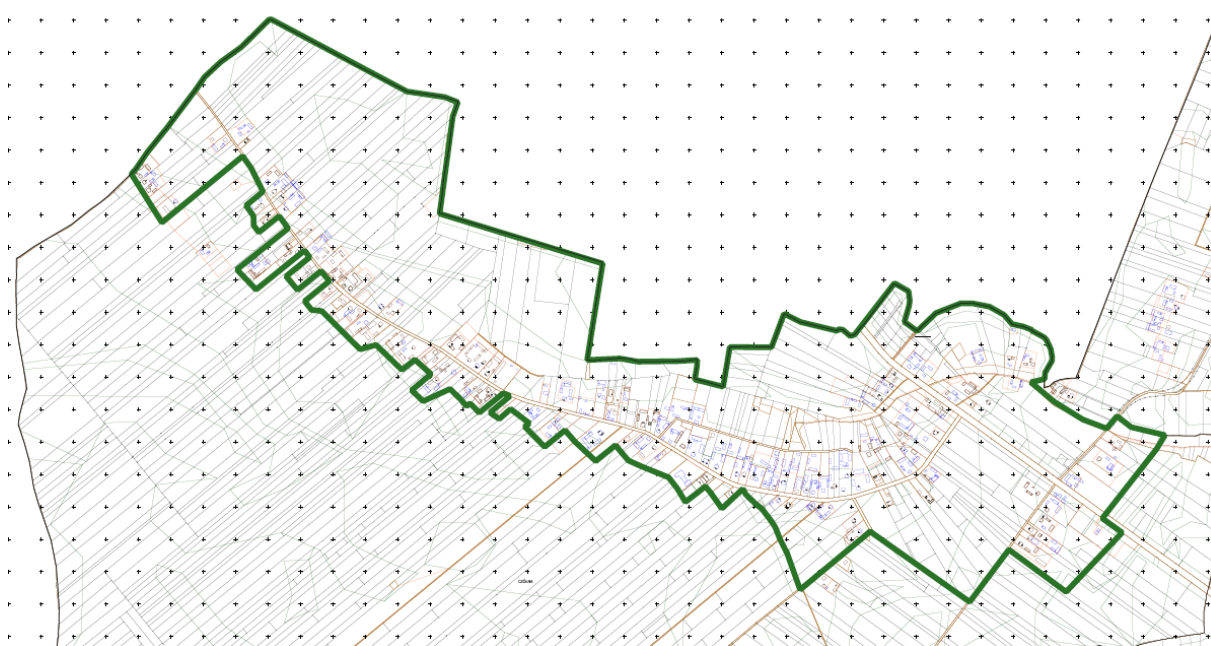
Podobszar 1 – Czółna

Podobszar Czółna należy do obszarów o wysokim stopniu zdegradowania. Charakteryzuje się spadkiem liczby ludności, średnim i wysokim stopniem degradacji przestrzeni publicznych, małą atrakcyjnością terenów oraz niewielkim stopniem aktywizacji mieszkańców poprzez organizacje pozarządowe.

Podobszar zajmuje powierzchnię ok. 1,09 ha, co stanowi 0,83% gminy. Zamieszkuje go 480 osób, co stanowi 4,0% mieszkańców gminy.

Mapa 13. Podobszar 1 - Czółna

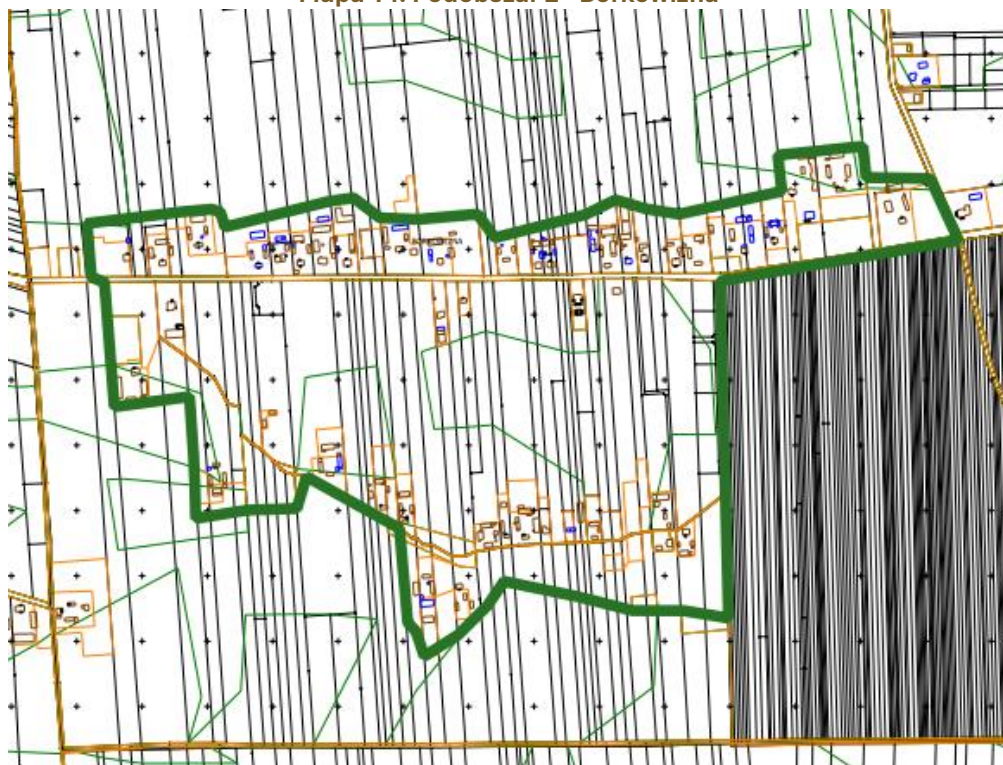

Podobszar 2 – Borkowizna

Podobszar Borkowizny należy do obszarów o wysokim stopniu zdegradowania. Charakteryzuje się spadkiem liczby ludności, średnim i wysokim stopniem degradacji przestrzeni publicznych, małą atrakcyjnością terenów oraz niewielkim stopniem aktywizacji mieszkańców poprzez organizacje pozarządowe.

Podobszar zajmuje powierzchnię ok. 0,64 ha, co stanowi 0,48% gminy. Zamieszkuje go 143 osoby, co stanowi 1,2% mieszkańców gminy.

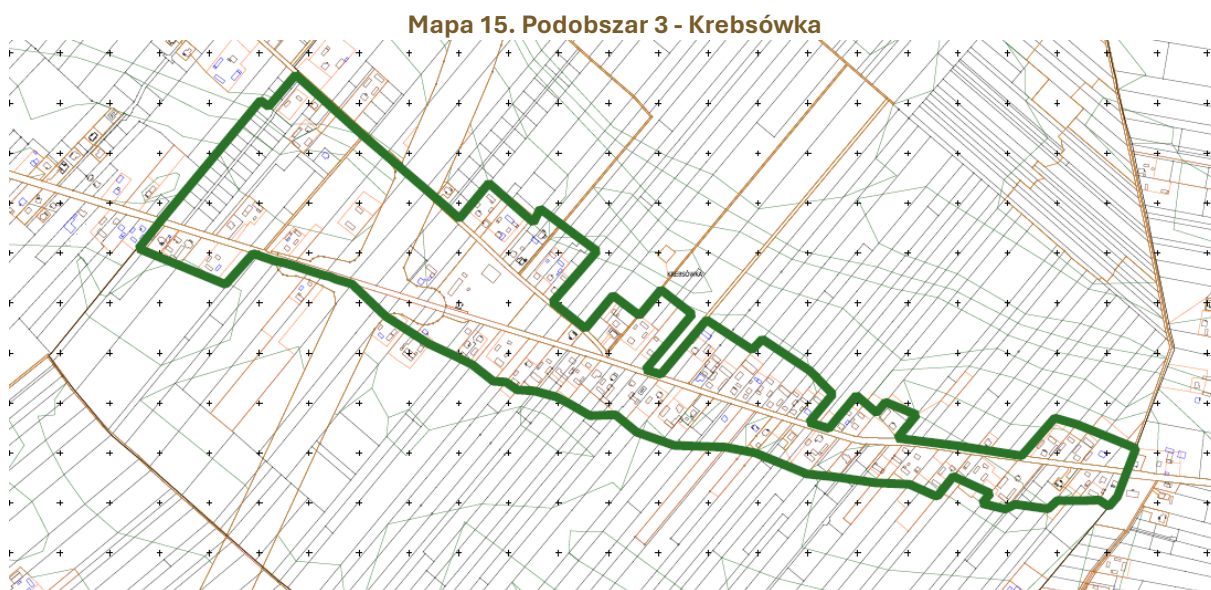
Mapa 14. Podobszar 2 - Borkowizna

Podobszar 3 – Krebsówka

Podobszar Krebsówki należy do obszarów o wysokim stopniu zdegradowania. Wśród problemów społecznych obszaru należy wymienić przede wszystkim problem bezrobocia oraz przestępczość. W pozostałych sferach odnotowano problem aktywności gospodarczej mieszkańców, degradację przestrzeni publicznych oraz zagrożenia dla środowiska związane z wykorzystaniem węglowych kotłów ciepła.

Podobszar zajmuje powierzchnię 0,36 ha, co stanowi 0,27% gminy. Zamieszkuje go 240 osób, co stanowi 2,0% mieszkańców gminy.

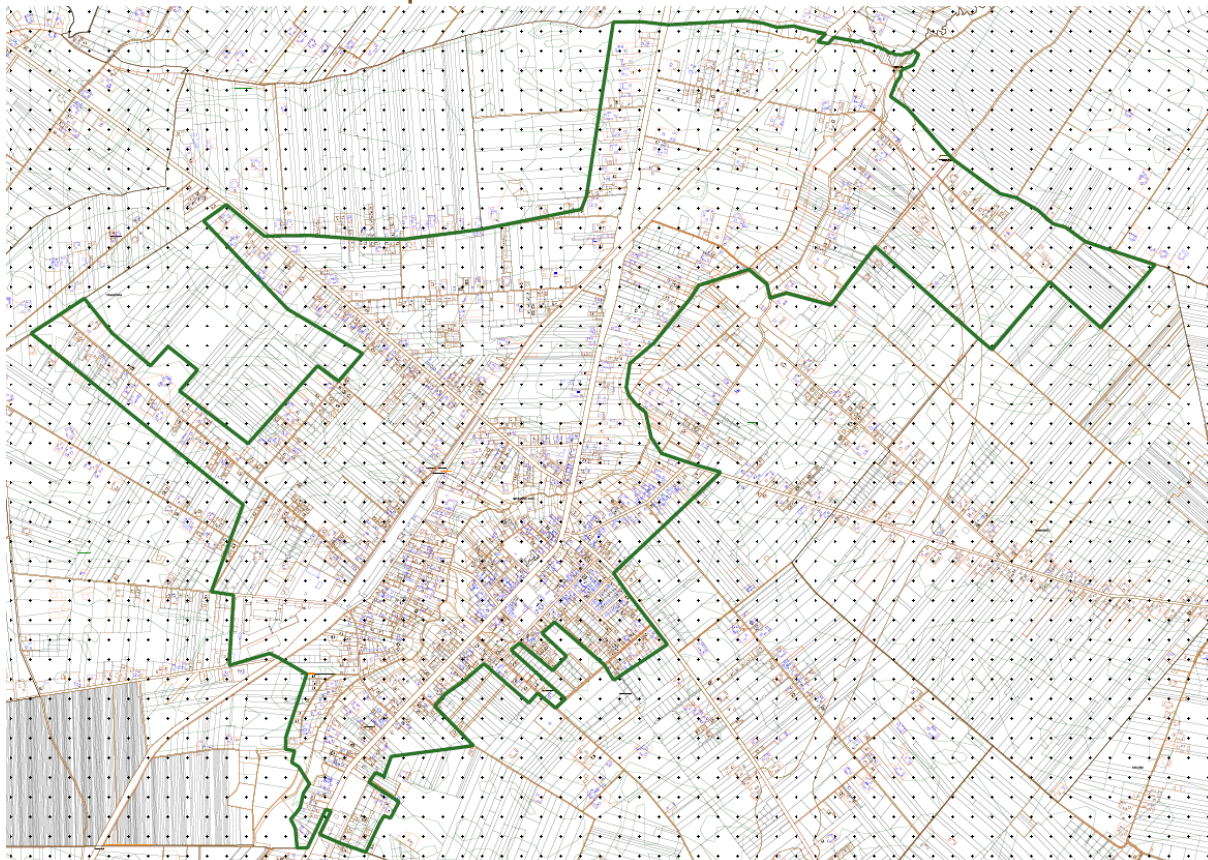
Podobszar 4 – Niedzwica Duża

Podobszar Niedzwicy Dużej należy do obszarów o wysokim stopniu zdegradowania. Charakteryzuje się spadkiem liczby ludności, największym udziałem i wzrostem liczby osób z niepełnosprawnościami oraz problemem bezrobocia. W zakresie pozostałych negatywnych czynników należy wymienić niedostosowanie budynków do standardów technicznych – wysoki udział budynków zawierających azbest.

Podobszar zajmuje powierzchnię ok. 15,59 ha, co stanowi 11,88% gminy. Zamieszkuje go ok. 1795 osób, co stanowi 15,0% mieszkańców gminy.

Mapa 16. Podobszar 4 - Niedzwica Duża

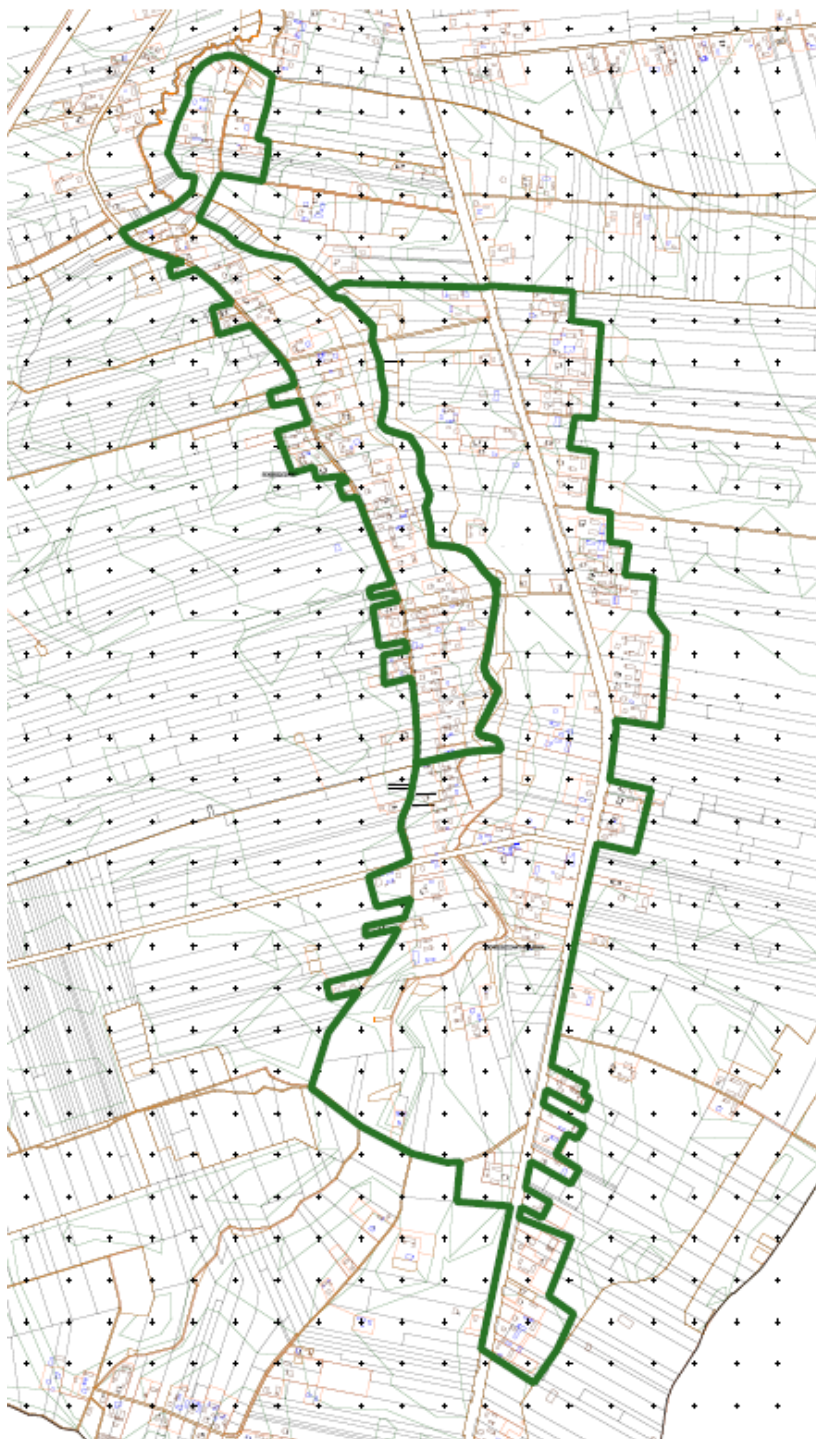

Podobszar 5 – Sobieszczany i Sobieszczany Kolonia

Podobszar Sobieszczany i Sobieszczany Kolonia należy do obszarów o wysokim stopniu zdegradowania. Wśród problemów społecznych obszaru należy wymienić przede wszystkim problem bezrobocia oraz niskiej aktywności społecznej. Wśród najistotniejszych negatywnych czynników należy wymienić zagrożenie środowiskowe, tj. wysoki udział budynków korzystających z węglowych źródeł ciepła.

Podobszar zajmuje powierzchnię ok. 1,22 ha, co stanowi 0,92% gminy. Zamieszkuje go 583 osoby, co stanowi 4,9% mieszkańców gminy.

Mapa 17. Podobszar 5 - Sobieszczany, Sobieszczany Kolonia

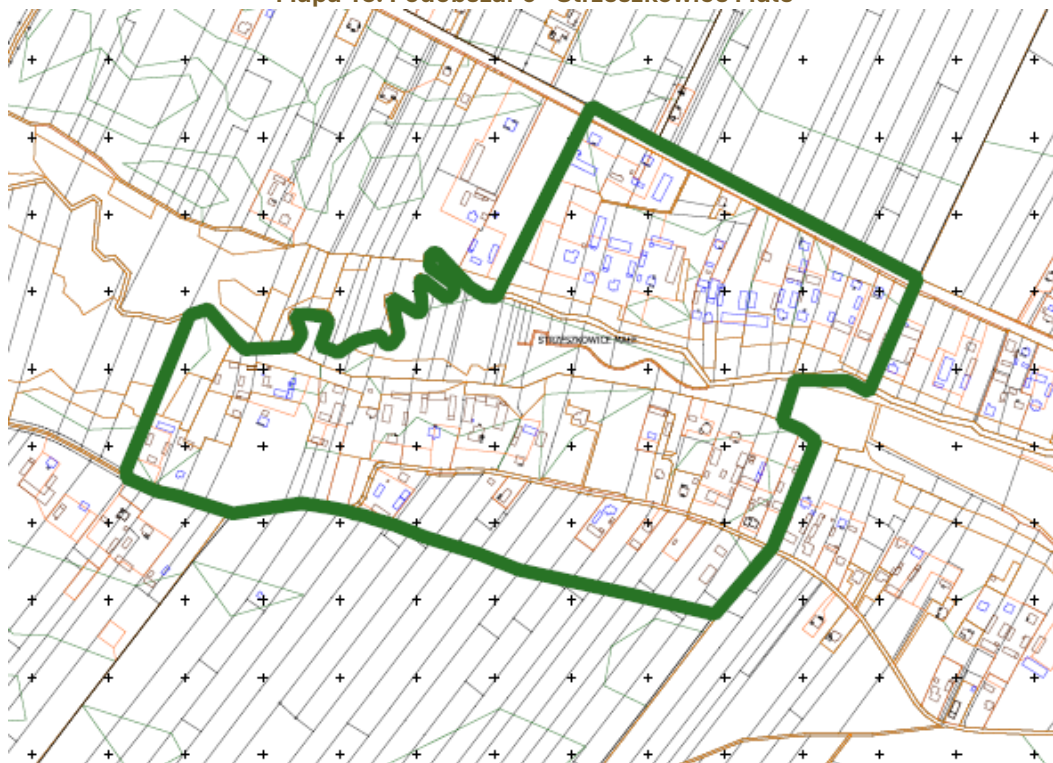
Podobszar 6 – Strzeszkowice Małe

Podobszar Strzeszkowice Małe należy do obszarów o wysokim stopniu zdegradowania. Wśród problemów społecznych obszaru należy wymienić przede wszystkim problem bezrobocia oraz niskiej aktywności społecznej. Wśród pozostałych negatywnych zjawisk występujących na terenie Podobszaru 5, należy wyróżnić zagrożenie środowiskowe jakim jest wysoki udział budynków z węglowymi kotłami ciepła.

Podobszar zajmuje powierzchnię ok. 0,18 ha, co stanowi 0,14% gminy. Zamieszkuje go 120 osób, co stanowi 1,0% mieszkańców gminy.

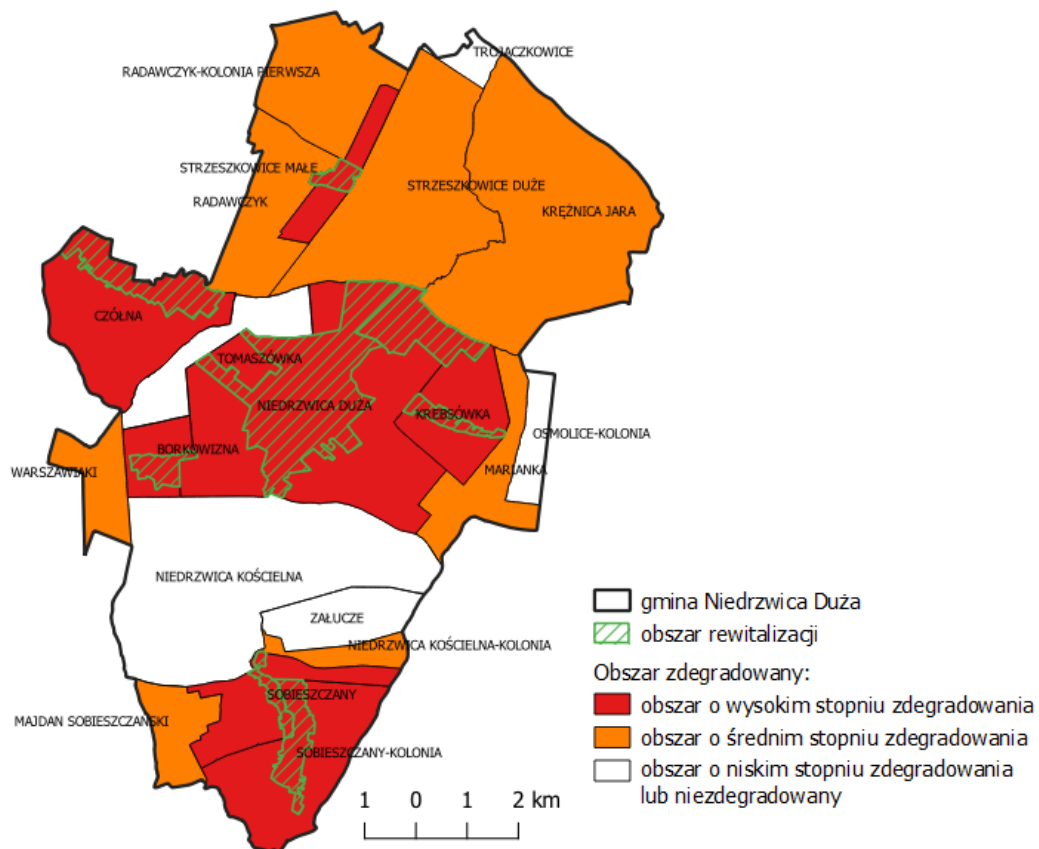

Mapa 18. Podobszar 6 - Strzeszkowice Małe

Poniżej przedstawiono obszar rewitalizacji oraz obszar zdegradowany na tle gminy Niedzwica Duża.

Mapa 19. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji gminy Niedzwica Duża

Źródło: opracowanie własne

Spis wykresów, tabel i map

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba ludności w podziale na miejscowości gminy Niedzwica Duża w latach 2019-2023.....	7
Wykres 2. Gęstość zaludnienia	8
Wykres 3. Przyrost naturalny w latach 2019-2023	9
Wykres 4. Udział procentowy grup ekonomicznych w latach 2019-2023.....	10
Wykres 5. Wskaźnik obciążenia demograficznego osobami starszymi w latach 2019-2023	11
Wykres 6. Zmiany liczby osób z niepełnosprawnością w latach 2019-2023	12
Wykres 7. Osoby korzystające z pomocy społecznej w latach 2019-2023	14
Wykres 8. Liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w latach 2019-2023	14
Wykres 9. Powody udzielania pomocy i wsparcia	15
Wykres 10. Wydatki gminy poniesione na rzecz pomocy społecznej	15
Wykres 11. Liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci	16
Wykres 12. Kwoty świadczeń rodzinnych poniesione w latach 2019-2023	16
Wykres 13. Miejscowe zagrożenia w latach 2019-2023	17
Wykres 14. Liczba odnotowanych wykroczeń w latach 2019-2023	19
Wykres 15. Liczba przeprowadzonych interwencji publicznych (interwencje policyjne i domowe) w latach 2019-2023	19
Wykres 16. Liczba uczniów w szkołach podstawowych w latach 2019-2023	21
Wykres 17. Współczynnik skolaryzacji brutto szkół podstawowych w latach 2019-2023.....	22
Wykres 18. Wyniki egzaminów ósmoklasisty w latach 2019-2023.....	23
Wykres 19. Frekwencja w ostatnich wyborach sołeckich	25
Wykres 20. Liczba osób bezrobotnych w gminie Niedzwica Duża w latach 2019-2023	26
Wykres 21. Udział osób bezrobotnych w liczbie ludności w podziale na sołectwa	27
Wykres 22. Osoby bezrobotne w podziale na kobiety i mężczyzn.....	27
Wykres 23. Liczba podmiotów gospodarki narodowej w latach 2019-2023 w podziale na miejscowości.....	28
Wykres 24. Podmioty gospodarki narodowej wg wielkości	29
Wykres 25. Liczba podmiotów wyrejestrowanych i z zawieszoną działalnością w latach 2019-2023.....	30
Wykres 26. Liczba budynków z węglowymi kotłami ciepła w 2023 r.	33
Wykres 27. Udział budynków z węglowymi kotłami ciepła w liczbie budynków ogółem	33
Wykres 28. Drogi nieutwardzone w gminie Niedzwica Duża w latach 2019-2023	35
Wykres 29. Infrastruktura drogowa i kolejowa	35
Wykres 30. Imprezy organizowane przez jednostkę i uczestnicy	38
Wykres 31. Dynamika liczby miejsc noclegowych całorocznych	39
Wykres 32. Liczba budynków mieszkalnych w latach 2019-2023	42
Wykres 33. Liczba budynków mieszkalnych w latach 2019-2023 w podziale na miejscowości	42
Wykres 34. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania i mieszkania na 1 osobę.....	43
Wykres 35. Liczba budynków zawierających azbest	44
Wykres 36. Budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury technicznej – w % ogółu budynków mieszkalnych.....	45
Wykres 37. Długość czynnej sieci gazowej [m]	47

Wykres 38. Korzystający z instalacji w % ogółu ludności	47
Wykres 39. Mieszkania wyposażone w instalacje [%]	48

Spis tabel

Tabela 1. Sołectwa i miejscowości gminy Niedzwica Duża	6
Tabela 2. Liczba urodzeń w latach 2019-2023	9
Tabela 3. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym w latach 2019-2023	10
Tabela 4. Procentowy udział przeprowadzonych interwencji publicznych	20
Tabela 5. Udział procentowy podmiotów gospodarki narodowej w miejscowościach w stosunku do liczby podmiotów gospodarki narodowej ogółem	29
Tabela 6. Liczba przedsiębiorstw wpisanych do CEIDG w latach 2019-2023	30
Tabela 7. Liczba obiektów zabytkowych i stanowisk archeologicznych	37
Tabela 8. Procentowy udział budynków zawierających azbest w liczbie budynków ogółem	44
Tabela 9. Długość sieci wodociągowej w latach 2019-2023	45
Tabela 10. Wskaźniki delimitacyjne	49
Tabela 11. Matryca poziomu występowania zjawisk kryzysowych	50
Tabela 12. Powierzchnia i liczba mieszkańców w podziale na miejscowości	52

Spis map

Mapa 1. Położenie gminy Niedzwica Duża na tle województwa i powiatu lubelskiego	5
Mapa 2. Układ przestrzenny liczby osób z niepełnosprawnością w 2023 roku	12
Mapa 3. Lokalizacja szkół podstawowych na terenie gminy Niedzwica Duża	21
Mapa 4. Rozmieszczenie organizacji pozarządowych na terenie gminy Niedzwica Duża	24
Mapa 5. Środowisko naturalne gminy Niedzwica Duża	31
Mapa 6. Obszary chronione gminy Niedzwica Duża	32
Mapa 7. Schemat sieci szlaków rowerowych w gminie Niedzwica Duża	36
Mapa 8. Występowanie obiektów zabytkowych i stanowisk archeologicznych	37
Mapa 9. Poziom degradacji przestrzeni publicznych	40
Mapa 10. Występowanie budynków dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	41
Mapa 11. Obszar zdegradowany gminy Niedzwica Duża	51
Mapa 12. Obszar rewitalizacji gminy Niedzwica Duża	53
Mapa 13. Podobszar 1 - Czółna	54
Mapa 14. Podobszar 2 - Borkowizna	54
Mapa 15. Podobszar 3 - Krebsówka	55
Mapa 16. Podobszar 4 - Niedzwica Duża	56
Mapa 17. Podobszar 5 - Sobieszczany, Sobieszczany Kolonia	57
Mapa 18. Podobszar 6 - Strzeszkowice Małe	58
Mapa 19. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji gminy Niedzwica Duża	58